Nr 5

Socialutskottets betänkande i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar för budgetåret 1972/73 inom socialdepartementets verksamhetsområde jämte motioner.

DRIFTBUDGETEN

FEMTE HUVUDTITELN

Socialdepartementet m. m.

1. **Socialdepartementet m. fl. anslag.** Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts i propositionen 1972: 1 bilaga 7 under punkterna A 1–A 4 (s. 15–17) framlagda förslag och hemställer

att riksdagen för budgetåret 1972/73 anvisar

1. till *Socialdepartementet* ett förslagsanslag av 7 240 000 kr.,
2. till *Kommittéer m. m.* ett reservationsanslag av 7 800 000 kr.,
3. till *Försöksverksamhet m. m.* ett reservationsanslag av 2 000 000 kr.,
4. till *Extra utgifter* ett reservationsanslag av 300 000 kr.

Ekonomiskt stöd åt barnfamiljer m. m.

2. **Allmänna barnbidrag.** Kungl. Maj:t har under punkten C 1 (s. 35–36) föreslagit riksdagen att till Allmänna barnbidrag för budgetåret 1972/73 anvisa ett förslagsanslag av 2 170 000 000 kr.

Motioner

1. I motionen 1972: 466 av herr Börjesson i Falköping (c) och fröken Andersson i Stockholm (c) hemställs att riksdagen beslutar att barn som huvuddelen av året vistas på specialskola i barnbidragshänseende skall vara jämställt med barn som är inackorderat vid nomadskola.

2. I motionen 1972: 467 av herrar Fälldin (c) och Helén (fp) hemställs att riksdagen hos Kungl. Maj:t anhåller om förslag till en plan för familjepolitiken innehållande utbyggnad av de allmänna barnbidragen, värdesäkring av barnbidragen, översyn av stödet till familjer med låg inkomst och flera barn samt införande av vårdnadsbidrag i enlighet med vad i motionen anförts.

3. I motionen 1972: 471 av herr Hermansson m. fl. (vpk) hemställs att riksdagen måtte besluta om indexreglering av de allmänna barnbidragen att gälla från och med nästa budgetår.

Utskottet

I motionen 1972: 471 yrkas att barnbidragen skall indexregleras från och med nästa budgetår.

Familjepolitiska kommittén kommer att ta upp till behandling frågan om värde- och standardbeständighet av de familjepolitiska förmånerna. Med hänvisning härtill har riksdagen under en följd av år avslagit motionsyrkanden om indexreglering av barnbidragen. Riksdagen har därvid framhållit att dessa tills vidare bör höjas genom särskilda beslut. Inte heller i år finns det enligt utskottets mening anledning att inta annan ståndpunkt i denna fråga. Utskottet avstyrker därför motionen 1972: 471.

I motionen 1971: 467 yrkas att riksdagen skall anhålla om förslag till en plan för familjepolitiken. Planen skulle avse utbyggnad och värdesäkring av de allmänna barnbidragen, översyn av stödet till barnfamiljer med låg inkomst och flera barn samt införande av vårdnadsbidrag. Detta bidrag skulle utformas så att det så långt möjligt ger föräldrarna valfrihet mellan hemarbete och förvärvsarbete.

Inom några månader kommer familjepolitiska kommittén att redovisa huvuddelen av sitt omfattande uppdrag. Med utgångspunkt från att de allmänna barnbidragen alltjämt skall bilda stommen i konsumtionsstödet åt barnfamiljerna skall kommittén överväga samhällets totala stöd åt barnfamiljerna. Huvuduppgiften skall därvid vara att undersöka effektiviteten av olika stödformer och pröva deras inbördes sammansättning och avvägning inom ramen för vissa alternativ för det totala stödet. Det anges i kommitténs direktiv att familjepolitiken bör differentieras så att stödet sätts in när och där behovet är störst. Med hänsyn till vad som sålunda redovisats om kommitténs uppdrag kan man räkna med att kommitténs slutbetänkande kommer att ge en samlad bild av utbyggnadsmöjligheterna på området. Som socialutskottet framhöll hösten 1971 vid behandlingen av förslaget om höjda bostadstillägg för barnfamiljer får statsmakterna med utgångspunkt från förslagen i betänkandet – med beaktande av kommande remissyttranden och under hänsynstagande till de resurser som kan ställas till förfogande – ta ställning till vilka av förslagen som kan genomföras. Med hänsyn till det anförda och med beaktande av att även andra utredningar, bland dem 1968 års barnstugeutredning, arbetar med uppgifter som är av särskild betydelse för barnfamiljerna avstyrker utskottet motionen 1972: 467 om en plan för barnstödets utbyggnad.

Barnbidraget utgår inte för kvartal, vid vars ingång kostnaderna för ett barns vård på anstalt eller för kost och bostad åt barnet helt bestrids av statsmedel. Från denna regel gäller det undantaget, att bidrag utbetalas för tid, då barnet är inackorderat vid nomadskola.

Beträffande barn som är syn- eller hörselskadade och som därför går på statlig specialskola framhålls i motionen 1972: 466 att de fasta kost-

naderna för vårdnadshavarna är ungefär lika stora som beträffande hemmavarande barn. Barnen besöker nämligen i regel sina föräldrahem varje eller varannan veckohelg samt under sommaren. Med hänsyn till nu angivna omständigheter anser motionärerna det skäligt att barnbidrag utgår för barn på statlig specialskola i likhet med vad som gäller för barn som är inackorderat vid nomadskola. I motionen yrkas lagändring i enlighet härmed.

Utskottet vill först erinra om att rätten till barnbidrag bedöms med utgångspunkt från förhållandena vid ingången av varje kvartal. Detta innebär att för en elev vid specialskola, som tillbringar jul- och sommarferier i sitt hem, barnbidrag utgår för halva året. Detta utesluter inte att det kan finnas skäl att närmare överväga frågan huruvida en elev vid specialskola bör erhålla barnbidrag hela året. Enligt vad utskottet inhämtat kommer familjepolitiska kommittén att i sitt slutbetänkande behandla även denna fråga. Motionen påkallar därför inte någon åtgärd från riksdagens sida. Utskottet avstyrker motionen 1972: 466.

Utskottet hemställer

1. beträffande *indexreglering av de allmänna barnbidragen* att riksdagen avslår motionen 1972: 471,
2. beträffande *barnbidrag för barn på statlig specialskola* att riksdagen avslår motionen 1972: 466,
3. att riksdagen till *Allmänna barnbidrag* för budgetåret 1972/73 anvisar ett förslagsanslag av 2 170 000 000 kr.,
4. beträffande *en plan för familjepolitiken* att riksdagen avslår motionen 1972: 467.

3. **Ersättning till postverket för utbetalning av allmänna barnbidrag.** Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts under punkten C 2 (s. 36) framlagda förslag och hemställer

att riksdagen till *Ersättning till postverket för utbetalning av allmänna barnbidrag* för budgetåret 1972/73 anvisar ett förslagsanslag av 6 700 000 kr.

4. **Bostadstillägg för barnfamiljer, m. m.** Kungl. Maj:t har under punkten C 3 (s. 37–38) föreslagit riksdagen att till Bostadstillägg för barnfamiljer, m. m. för budgetåret 1972/73 anvisa ett förslagsanslag av 815 000 000 kr.

Motioner

1. I motionen 1972: 329 av herrar Fälldin (c) och Helén (fp) hemställs att riksdagen

a) beslutar höja statsbidraget till kommunala bostadstillägg till 75 % av kommunens kostnader för statsbidragsberättigande bostadstillägg från den 1 juli 1972,

b) till Bostadstillägg för barnfamiljer, m. m. för budgetåret 1972/73 anvisar ett förslagsanslag av 870 000 000 kr.

2. I motionen 1972: 478 av fru Ryding m. fl. (vpk) hemställs att riksdagen uttalar sig för ett tillägg i förordningen om bostadstillägg till barnfamiljer så att sådant i vissa fall kan utgå även för barn som omhändertagits för samhällsvård.

Utskottet

Efter beslut vid förra årets höstriksdag sker fr. o. m. den 1 april i år en kraftig höjning av bostadstilläggen. För att kompensera kommunerna för de ökade kostnader som uppstår till följd av förbättringarna av de statsbidragsberättigande kommunala bostadstilläggen höjdes fr. o. m. den 1 januari i år statsbidraget för dessa från 50 % till 60 % av kostnaden. Från samma tidpunkt höjdes statsbidraget till driften av daghem och fritidshem.

I motionen 1972: 329 yrkas att från och med nästa budgetår statsbidraget skall höjas till 75 % av kostnaden för de statsbidragsberättigande kommunala bostadstilläggen. Merkostnaden kan beräknas uppgå till 55 milj. kr. Anslaget bör därför enligt motionärerna räknas upp med detta belopp. I motionsskälen anförs bl. a. att genom 1971 års beslut kompenserades inte de kommuner som på grund av strukturen inom näringslivet inte har institutionell barntillsyn i större utsträckning men samtidigt har betydande kostnader för kommunala bostadstillägg.

Genom höjningen av statsbidraget till de kommunala bostadstilläggen till 60 % av kostnaden och genom det ökade stödet till driften av barnstugor får kommunerna täckning för de kostnader som uppstår till följd av förbättringarna av tilläggen. Med hänsyn härtill och med beaktande av att en utredning nyligen tillsatts för att se över kostnadsfördelningen mellan stat och kommun, avstyrker utskottet att frågan om storleken av statsbidraget till de kommunala bostadstilläggen nu omprövas. Motionen bör därför avslås.

Enligt kungörelsen om statliga bostadstillägg till barnfamiljer utgår bostadstillägg till familj med barn som helt eller delvis försörjes inom familjen. Samma regel gäller beträffande statsbidragsberättigande kommunala bostadstillägg.

I motionen 1972: 478 anförs att om barnet i en familj blir omhändertaget för samhällsvård upphör bostadstillägget omgående att utbetalas. Härigenom uppstår ekonomiska svårigheter för familjen, som kan tvingas flytta till annan bostad eller söka socialhjälp. Motionärerna vill att bestämmelser skall införas som gör det möjligt att i vissa fall låta bostadstillägget utgå även efter ett omhändertagande av barnet för samhällsvård.

I bostadsstyrelsens tillämpningsföreskrifter och anvisningar till kungörelserna om de statliga och kommunala bostadstilläggen anförs att till

barn som delvis försörjs inom familjen räknas barn, som på grund av skolgång, sjukdom eller annan orsak tidvis vistas utom hemmet. Barnet skall dock vistas i hemmet varje år under minst så lång tid som motsvarar vanliga skolferier. De regler som uppställts i förevarande hänseende är således generösa. På grund härav och med beaktande av att familjepolitiska kommittén i sitt slutbetänkande kommer att behandla såväl frågan om bostadsstödet till barnfamiljer som till låginkomstgrupper utan barn avstyrker utskottet motionen 1972: 478.

Utskottet har inte något att erinra mot medelsberäkningen.

Utskottet hemställer

1. beträffande *procentsatsen för statsbidrag till kommunala bostadstillägg för barnfamiljer* att riksdagen avslår motionen 1972: 329 i motsvarande del,
2. beträffande *bostadstillägg då barn omhändertagits för samhällsvård* att riksdagen avslår motionen 1972: 478,
3. att riksdagen med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag på motionen 1972: 329 i motsvarande del till *Bostadstillägg för barnfamiljer, m. m.* för budgetåret 1972/73 anvisar ett förslagsanslag av 815 000 000 kr.

5. **Ersättning för bidragsförskott. Omkostnader för statens bosättningslån.** Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts under punkterna C 4 och C 5 (s. 38–40) framlagda förslag och hemställer

att riksdagen för budgetåret 1972/73

1. till *Ersättning för bidragsförskott* anvisar ett förslagsanslag av 169 000 000 kr.,
2. till *Omkostnader för statens bosättningslån* anvisar ett förslagsanslag av 540 000 kr.

Sociala serviceåtgärder

6. **Bidrag till social hemhjälp.** Kungl. Maj:t har under punkten D 1 (s. 45–46) föreslagit riksdagen att till Bidrag till social hemhjälp för budgetåret 1972/73 anvisa ett förslagsanslag av 250 000 000 kr.

Motion

I motionen 1972: 996 av herr Antonsson m. fl. (c, fp, m) föreslås

a) att riksdagen låter utreda frågan om hur de svårt handikappades bostads- och omvårdnadsfråga skall tillgodoses med särskilt beaktande av samordningsfrågor och kostnadstäckning, samt

b) att Stiftelsen Fokus – i avvaktan på att dess försöksverksamhet med bostad för och omvårdnad åt svårt rörelsehindrade inordnas i samhällets reguljära former – får bidrag ur anslaget Bidrag till social hemhjälp med högst 3 milj. kr. för täckande av de stiftelsens kostnader för år 1972, som ej täcks av bidrag från landsting och kommun.

Utskottet

I motionen 1972: 996 tas upp bostads- och omvårdnadsfrågan för svårt handikappade personer. Motionärerna uppehåller sig härvid så gott som helt vid Stiftelsen Fokus' verksamhet.

Stiftelsen Fokus bildades år 1964 med målsättningen att skaffa svårt rörelsehindrade lämpliga bostäder insprängda i vanliga bostadsområden och med tillgång till arbete och sysselsättning. Genom de medel som Röda Fjädern-aktionen påföljande år inbringade blev det möjligt för stiftelsen att starta verksamhet på ett flertal orter i landet. Stiftelsen har byggt eller planerat bostäder för handikappade på 13 orter. Huvudmän för stiftelsen är bl. a. Svenska landstingsförbundet och ett antal handikapporganisationer. Representanter för bl. a. Svenska kommunförbundet är adjungerade till stiftelsens styrelse. De lokala styrelserna består av representanter för ortens socialvård och i vissa fall även för kommunstyrelsen samt för sjukvård och arbetsvård, de handikappade och riksstyrelsen.

Beträffande stiftelsen och dess verksamhet kan ytterligare nämnas följande. Den handikappade skall enligt stiftelsens målsättning ha rätt att själv välja sin bostad oberoende av var han bor i landet. Hyresgästen garanteras att han inte behöver betala mer än ca 20 procent av sin inkomst – basbeloppet oräknat – i hyra. Den dygnetruntservice som stiftelsen eftersträvar för de svårt rörelsehindrade i stiftelsens bostäder – omvårdnadstjänst – har som mest framträdande inslag hjälp med av- och påklädning, personlig hygien, ordnande av matfrågan, inköp, städning, tvätt, bäddning m. m.

I motionen framhålls att de bidrag som utgår från samhället – bl. a. i form av kommunala bostadstillägg – inte förslår till att täcka de verkliga kostnaderna för de svårt handikappades bostad och omvårdnad i Fokuslägenheterna, varför stiftelsen måste bidraga med betydande belopp. För innevarande år beräknas stiftelsens bidrag komma att uppgå till ca 3,2 milj. kr. Motionärerna anser att den boende- och omvårdnadstjänst som Stiftelsen Fokus byggt upp är en praktisk, ekonomisk och realiserbar lösning av angelägna problem för den grupp svårt rörelsehindrade det här gäller. Enligt motionärernas mening kan det inte vara riktigt att i fortsättningen driva verksamheten – en försöksverksamhet – med nya insamlade medel eftersom de svårt rörelsehindrades bostads- och omvårdnadsfråga är en samhällsangelägenhet. Försöksverksamheten bör därför i fortsättningen bekostas av samhället. Motionärerna pekar på att det pågår en statsunderstödd försöksverksamhet i ett antal kommuner med särskilda insatser för vård och service för åldringar och handikappade i glesbygd. För nästa budgetår beräknas under förevarande anslag 10 milj. kr. för denna försöksverksamhet. Motionärerna menar att Stiftelsen Fokus' försöksverksamhet är av likartad karaktär även om den måste bedrivas över hela landet. De svårt handikappade kommer i många fall

från glesbygdskommuner även om Fokus-lägenheterna förlagts till kommuner med större möjligheter att ordna erforderlig service.

I motionen yrkas att riksdagen skall låta utreda frågan om hur de svårt handikappades bostads- och omvårdnadsfråga skall tillgodoses med särskilt beaktande av samordningsfrågor och kostnadstäckning. Vidare yrkas att Stiftelsen Fokus – i avvaktan på att dess försöksverksamhet med bostad för och omvårdnad åt svårt rörelsehindrade inordnas i samhällets reguljära former – får bidrag ur bidraget till social hemhjälp med högst 3 milj. kr. för täckande av de kostnader som uppstår för stiftelsen under år 1972 och som ej täcks av bidrag från landsting och kommun.

Frågan om de handikappades boendesituation uppmärksammas alltmer. Utvecklingen på området har lett till att bl. a. servicehus tillkommit för främst yngre handikappade (se bl. a. SoU 1971: 19). Den verksamhet som Stiftelsen Fokus inlett utgör också ett värdefullt försök på förevarande område. Genom att de svårt handikappade får tillgång till för dem anpassade lägenheter i vanliga bostadsområden får de möjlighet att leva ett självständigt liv.

En självklar förutsättning för att en svårt handikappad människa skall kunna bo självständigt är – förutom att bostaden inrättats med beaktande av hyresgästens speciella handikapp – att en både till tid och omfattning betydande service står till förfogande. Den omvårdnadstjänst som finns i Fokus-lägenheterna är en kombination av dygnetruntservice genom fast anställd personal och personlig hjälp genom hemsamariter. Hemsamariternas verksamhet ingår i den sociala hemhjälpen, till vilken statsbidrag med 35 % av nettokostnaderna utgår ur förevarande anslag.

På grund av att den verksamhet som Stiftelsen Fokus bedriver årligen går med ett betydande underskott torde verksamheten, om finansieringsfrågan inte blir löst, kunna fortgå endast ytterligare några år. Utskottet är inte berett förorda att – som föreslås i motionen – från anslaget Bidrag till social hemhjälp stöd skall utgå i särskild ordning. I enlighet med det ovan sagda utgör emellertid den verksamhet stiftelsen bedriver ett värdefullt initiativ, detta i all synnerhet som – av de redovisade uppgifterna att döma – det är möjligt att driva verksamheten på ett ekonomiskt fördelaktigt sätt. Det synes därför angeläget att de ekonomiska förutsättningarna för att fortsätta Stiftelsen Fokus' verksamhet närmare undersöks. Utskottet förordar att en utredning därom kommer till stånd. Utredningen bör arbeta med utgångspunkt från att förstahandsansvaret för handikappvården åvilar primärkommunerna.

Med hänsyn till att både primärkommuner och landsting är nära knutna till stiftelsen kan man räkna med att stiftelsen kommer att visa ett aktivt intresse för en sådan utredning som utskottet förordar. Vad utskottet anfört bör ges Kungl. Maj:t till känna.

Resultatet av en sådan utredning som utskottet förordat blir uppenbarligen av betydelse även för bostads- och omvårdnadsfrågan för andra

svårt handikappade än sådana som har möjlighet få bostad i Fokus-lägenheter. Mot denna bakgrund avstyrker utskottet motionen i motsvarande del.

Utskottet hemställer

1. att riksdagen med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag på motionen 1972: 996 i motsvarande del till *Bidrag till social hemhjälp* för budgetåret 1972/73 anvisar ett förslagsanslag av 250 000 000 kr.,
2. beträffande *Stiftelsen Fokus* att riksdagen i anledning av motionen 1972: 996 ger Kungl. Maj:t till känna vad utskottet anfört om utredning av den framtida finansieringen av Stiftelsen Fokus,
3. beträffande *bostads- och omvårdnadsfrågan för svårt handikappade* att riksdagen avslår motionen 1972: 996, såvitt den inte besvarats genom vad utskottet under 1 och 2 hemställt.

7. **Bidrag till anordnande av barnstugor.** Kungl. Maj:t har under punkten D 2 (s. 46–47) föreslagit riksdagen att till Bidrag till anordnande av barnstugor för budgetåret 1972/73 anvisa ett reservationsanslag av 70 000 000 kr.

Motion

I motionen 1972: 1027 av herr Strömberg (fp) föreslås att riksdagen hos Kungl. Maj:t anhåller om ändring av 5 § kungörelsen om statsbidrag och lån till barnstugor i enlighet med vad i motionen anförts.

Utskottet

Enligt de grunder som gäller för statliga anordningsbidrag och lån till barnstugor skall ansökan om bidrag och lån vara åtföljd av ritningar och kostnadsberäkningar samt de upplysningar som fordras för att bedöma behovet av den barnstuga ansökningen avser. Ansökan skall inges till socialstyrelsen.

I motionen 1972: 1027 hävdas att varken behovsbedömningen eller ritningsgranskningen kan anses nödvändig. Motionären yrkar att de bestämmelser som finns härom i statsbidragskungörelsen skall utgå. Som grund för att behovsbedömningen skulle avskaffas åberopas att kommunerna bär en väsentlig del av kostnaderna både för byggnader och utrustning för barnstugorna och för driften av dessa. I fråga om ritningsgranskningen uttalas att kommunerna kan helt tillfredsställande beakta och svara för granskningen och att det dessutom är angeläget att lokala förhållanden och förutsättningar i viss utsträckning får slå igenom.

Förra året lade 1968 års barnstugeutredning fram en diskussionspromemoria om innehåll och metoder i förskoleverksamheten. I denna promemoria behandlas i ett omfattande avsnitt förskolans miljö, i vilket avsnitt exempel lämnas på lokalplanering. Sedan organisationer, grupper och enskilda individer gett sina synpunkter på de preliminära förslag som redovisades i promemorian håller utredningen nu på att utarbeta sina slutliga ställningstaganden till förskolans utformning. Utredningens förslag kan väntas bli framlagda inom några månader. Bland förslagen kommer att ingå även förslag om förskoleverksamhetens utbyggnad och planeringsmetoder för denna utbyggnad.

Utskottet delar den uppfattning som kommer till uttryck i motionen, nämligen att det är angeläget att de villkor som ställs upp för statligt stöd till kommunerna inte görs mer omfattande eller detaljartade än som påkallas av syftet med villkoren. Med hänsyn till det arbete som pågår inom 1968 års barnstugeutredning och som kan beräknas bli redovisat inom kort bör emellertid prövningen av frågan om de regler beträffande statsbidrag och lån som tas upp i motionen anstå till behandlingen av barnstugeutredningens förslag. Utskottet avstyrker därför motionen.

Utskottet hemställer

1. att riksdagen till *Bidrag till anordnande av barnstugor* för budgetåret 1972/73 anvisar ett reservationsanslag av 70 000 000 kr.,
2. beträffande *reglerna för anordningsbidrag och lån till barnstugor* att riksdagen avslår motionen 1972: 1027.

8. **Bidrag till driften av barnstugor.** Kungl. Maj:t har under punkten D 3 (s. 47–48) föreslagit riksdagen att till Bidrag till driften av barnstugor för budgetåret 1972/73 anvisa ett förslagsanslag av 216 000 000 kr.

Motioner

1. I motionen 1972: 128 av herr Nilsson i Agnäs m. fl. (m, c) hemställs att riksdagen hos Kungl. Maj:t anhåller att motionen överlämnas till barnstugeutredningen.

2. I motionen 1972: 1022 av herr Romanus m. fl. (fp) föreslås att riksdagen hos Kungl. Maj:t hemställer att förslag snarast framläggs till sådan ändring av reglerna för bidrag till driften av barnstugor, att ökat stöd ges åt kommunerna, särskilt till dem som i förhållande till sitt skatteunderlag har speciellt stort behov av barntillsynsplatser.

Utskottet

Vid årsskiftet höjdes statsbidragen till driften av barnstugor. Höjningarna ingick som ett led i de åtgärder som beslöts vid förra årets

höstriksdag för att kompensera kommunerna för den kostnadsökning som uppstår genom höjningen av de kommunala bostadstilläggen från den 1 april i år. Det årliga statsbidraget för daghem höjdes från 2 800 kr. till 4 000 kr. per plats och för fritidshem från 1 500 kr. till 2 000 kr. per plats.

I motionen 1972: 1022 vill motionärerna att förslag snarast skall framläggas om sådan ändring av statsbidragsreglerna att ett ytterligare ökat stöd ges åt kommunerna och särskilt till kommuner som i förhållande till sitt skatteunderlag har speciellt stort behov av barntillsynsplatser.

1968 års barnstugeutredning kan inom några månader beräknas avlämna sitt betänkande om den framtida utformningen av barnstugornas verksamhet. Som tidigare framhållits av riksdagen bör riksdagen få tillfälle att samtidigt ta ställning till detta förslag och till de därmed förenade finansieringsfrågorna. Med hänsyn till det anförda finns det anledning räkna med att riksdagen inom en nära framtid kommer att få pröva såväl bidragskonstruktionen som storleken av statsbidraget till barnstugorna. Under hänvisning härtill och med beaktande av att det nyligen tillsatts en utredning om kostnadsfördelningen mellan stat och kommun avstyrker utskottet motionen 1972: 1022.

I motionen 1972: 128 framhålls att det förekommer att barn som vistas i lekskola eller annan barnstuga visar tecken på störningar i utvecklingen men att åtgärder för att ge barnet hjälp så att barnet utvecklas normalt inte kan lämnas av personalen på barnstugan. Det framhålls att de anvisningar för föreståndare och annan personal vid barnstugorna som behövs utan större svårighet kan åvägabringas. Motionärerna yrkar att motionen skall överlämnas till barnstugeutredningen.

Som framgår av den diskussionspromemoria om innehåll och metoder i förskoleverksamheten som 1968 års barnstugeutredning lagt fram ägnar utredningen mycket stor uppmärksamhet åt frågor såväl rörande den normala utvecklingen av barn som rörande störningar i denna utveckling. Motionen påkallar därför inte någon riksdagens åtgärd.

Utskottet hemställer

1. att riksdagen till *Bidrag till driften av barnstugor* för budgetåret 1972/73 anvisar ett förslagsanslag av 216 000 000 kr.,
2. beträffande *störningar i utvecklingen hos barn i barnstugor* att riksdagen avslår motionen 1972: 128,
3. beträffande *grunderna för statsbidrag till driften av barnstugor* att riksdagen avslår motionen 1972: 1022.

9. **Bidrag till kommunala familjedaghem.** Kungl Maj:t har under punkten D 4 (s. 49–50) föreslagit riksdagen att godkänna den i statsrådsprotokollet förordade ändringen i grunderna för bidrag till kommunala familjedaghem att gälla fr. o. m. den 1 januari 1972 samt att till Bidrag till kommunala familjedaghem för budgetåret 1972/73 anvisa ett förslagsanslag av 38 000 000 kr.

Motioner

1. I motionen 1972: 119 av herrar Fälldin (c) och Helén (fp) hemställs att riksdagen beslutar att statsbidrag för kommunala familjedaghem fr. o. m. den 1 januari 1973 skall utgå med 50 procent av kommunens kostnader för lön och sociala förmåner åt dagbarnvårdare efter avdrag för influtna föräldraavgifter,

att riksdagen beslutar om ändrade bestämmelser för statsbidrag till kommunal familjedaghemsverksamhet, innebärande att nu gällande kvotregel slopas i syfte att stimulera tillkomsten av barntillsynsplatser.

2. I motionen 1972: 485 av herr Åkerlind m. fl. (m) hemställs att riksdagen hos Kungl. Maj:t hemställer om slopande av kvotregeln för utgivande av statsbidrag till kommunal familjedaghemsverksamhet.

3. I motionen 1972: 1003 av fru Dahl m. fl. (s) hemställs att riksdagen avslår den av Kungl. Maj:t förordade ändringen i grunderna för bidrag till kommunala familjedaghem.

4. I motionen 1972: 1024 av fru Ryding m. fl. (vpk) hemställs att riksdagen beslutar att bibehålla balansregeln om att statsbidrag endast utgår för så många familjedaghemsplatser som motsvarar antalet barnstugeplatser i kommunen.

Utskottet

Då den organiserade barntillsynen i en kommun – genom både barnstugor och familjedaghem – nått en viss omfattning utgår statsbidrag till kostnader för kommunala familjedaghem. För det första 10 000-talet invånare krävs minst en plats per 200 invånare och för invånarantal över 10 000 minst en plats per 100 invånare. Enligt den s. k. kvotregeln utgår bidrag för de familjedaghemsplatser, som tillsammans med antalet barnstugeplatser överstiger en på nämnda sätt beräknad gräns. För kommuner med över 10 000 invånare gäller dessutom enligt den s. k. balansregeln, att antalet familjedaghemsplatser vid beräkningen av statsbidraget inte får överstiga antalet statsbidragsberättigande barnstugeplatser. Statsbidrag utgår med 35 % av kommunens nettokostnader för dagbarnvårdare.

Kungl. Maj:t har förordat att balansregeln slopas med verkan fr. o. m. innevarande år. Den ökade kostnaden härför kan beräknas till ca 3 milj. kr. för nästa budgetår.

I motionerna 1972: 1003 och 1972: 1024 framställs yrkanden som innebär krav på att balansregeln skall behållas. I motionen 1972: 1003 anförs att under senare år riksdagen samt fackliga och politiska organisationer vid många tillfällen slagit fast att utbyggnaden av daghem och fritidshem måste prioriteras framför familjedaghemsverksamheten såväl med hänsyn till det stora otillfredsställda behovet av barntillsynsplatser

som med tanke på en kommande förskolereform; familjedaghemsverksamheten har setts som ett komplement under en övergångstid medan barnstugeutbyggnaden fullföljs. Det har också visat sig, anför motionärerna, att en överväldigande majoritet av föräldrarna föredrar barnstugeverksamheten som en tryggare och med hänsyn till barnens sociala utveckling bättre tillsynsform. Motionärerna erinrar vidare bl. a. om ett uttalande av föredragande statsrådet vid tillkomsten av de nuvarande statsbidragsreglerna år 1968, vilket uttalande innehöll att begränsningsreglerna har en sådan utformning att de inte motverkar en fortsatt snabb utbyggnad av barnstugeverksamheten. Motionärerna anför att enligt deras mening de skäl, som år 1968 anfördes för statbidragskonstruktionen, fortfarande har giltighet. En ändring av den karaktären, som föreslagits i fråga om grunderna för statsbidraget, bör inte heller, anförs det, företas strax innan barnstugeutredningens förslag skall redovisas. De problem, som uppenbarligen förekommer i vissa kommuner, bör i stället kunna lösas genom övergångsbestämmelser.

Som skäl för Kungl. Maj:ts förslag om slopande av balansregeln anförs att avsikten med balansregeln var att garantera en önskvärd jämn utbyggnad av såväl antalet barnstugeplatser som familjedaghemsplatser. Erfarenheterna sedan statsbidragsgivningen infördes har dock inte gett vid handen att kommunerna medvetet skulle prioritera en utbyggnad av familjedaghemsverksamheten på bekostnad av en utbyggnad av antalet platser i barnstugor. Samtidigt har statsbidragsgivningen lett till att familjedaghemsverksamheten förbättrats och fått ökad stabilitet. Förhållandet att dagbarnvårdarna i ökande omfattning organiserat sig fackligt synes också ha medverkat till en ökad yrkesmedvetenhet. Vidare understryker föredragande statsrådet att familjedaghemmen har stor betydelse när det gäller att möta ett övergångsvis kraftigt ökat barntillsynsbehov i expanderande kommuner. Ytterligare framhålls att den gällande balansregeln medför att utgående bidrag kan minska vid kommunsammanslagningar.

Utskottet ansluter sig till den bedömning som gjorts av föredragande statsrådet, nämligen att det bör vara möjligt att slopa balansregeln utan att detta leder till en minskning i utbyggnadstakten i fråga om barnstugor. Utskottet vill här också peka på den stimulans till utbyggnad av barnstugeverksamheten som ligger i de fr. o. m. i år höjda statsbidragen till driften av daghem och fritidshem. I enlighet med det anförda tillstyrker utskottet Kungl. Maj:ts förslag om slopande av balansregeln. Motionerna avstyrks. Utskottet vill dock framhålla angelägenheten av att verkningarna av balansregelns slopande noggrant följs upp och att om slopandet av regeln negativt påverkar barnstugebyggandet, åtgärder övervägs för att driva på utvecklingen i fråga om denna del av barntillsynen.

I motionerna 1972: 119 och 1972: 485 yrkas att även kvotregeln skall slopas. Därjämte yrkas i den förstnämnda motionen att statsbidragspro-

centen för bidrag till kommunala familjedaghem skall höjas från 35 % till 50 % från och med nästa år.

Kvotregeln är ägnad att stimulera kommunerna att åstadkomma en väl utbyggd barntillsyn. Utskottet avstyrker därför yrkandena i motionerna 1972: 119 och 1972: 485 om att regeln slopas.

Med hänsyn till de kostnader som en höjning av statsbidraget till familjedaghemmen skulle innebära avstyrks motionen 1972: 119 även i denna del.

Utskottet hemställer

1. beträffande *grunderna för bidrag till kommunala familjedaghem, såvitt avser balansregeln,* samt *medelsanvisningen* att riksdagen med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag på motionen 1972: 1003 och motionen 1972: 1024
   a) godkänner den i statsrådsprotokollet förordade ändringen i nämnda grunder att gälla fr. o. m. den 1 januari 1972,
   b) till *Bidrag till kommunala familjedaghem* för budgetåret 1972/73 anvisar ett förslagsanslag av 38 000 000 kr.,
2. beträffande *grunderna för bidrag till kommunala familjedaghem, såvitt avser kvotregeln,* att riksdagen avslår motionen 1972: 119 i motsvarande del och motionen 1972: 485,
3. beträffande *grunderna för bidrag till kommunala familjedaghem, såvitt avser bidragsprocenten,* att riksdagen avslår motionen 1972: 119 i motsvarande del.

10. **Bidrag till ferievistelse för barn.** Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts under punkten D 5 (s. 50) framlagda förslag och hemställer

att riksdagen till *Bidrag till ferievistelse för barn* för budgetåret 1972/73 anvisar ett förslagsanslag av 4 000 000 kr.

11. **Bidrag till semesterhem m. m.** Kungl. Maj:t har under punkten D 6 (s. 51) föreslagit riksdagen att till Bidrag till semesterhem m. m. för budgetåret 1972/73 anvisa ett förslagsanslag av 1 800 000 kr.

Motion

I motionen 1972: 484 av herr Åkerlind m. fl. (m) hemställs att riksdagen vid behandlingen av statsverkspropositionens bilaga 7, punkten D 6 Bidrag till semesterhem m. m. avslår Kungl. Maj:ts förslag om anslag till detta ändamål.

Utskottet

Statsbidrag till driften av semesterhem utgår till semesterhemsanordnare med 4 kr. per dag och plats som utnyttjas av personer, som med hänsyn till sina sociala och ekonomiska förhållanden anses behöva hjälp för att få tillfälle till vila och rekreation. Statsbidrag utgår även för resor

till semesterhem eller resor i samband med annan form av semestervistelse.

I motionen 1972: 484 yrkas avslag på Kungl. Maj:ts förslag. Motionärerna anför att de bidrag som utgår från anslaget i genomsnitt är mycket blygsamma och att det inte kan vara ett statens intresse att dela ut en summa pengar i poster på 50 eller 100 kr. efter en ganska omfattande administrativ behandling i varje särskilt fall.

Även om bidragen till semesterhem och semesterresor med hänsyn till bidragens storlek numera har förlorat en del av sin betydelse, har de dock fortfarande betydelse för många personer som lever under knappa ekonomiska villkor. Med hänsyn härtill kan utskottet inte biträda förslaget att ta bort det stöd som genom förevarande anslag kan lämnas ett antal människor. Utskottet avstyrker därför motionen. Mot medelsberäkningen har utskottet inte någon erinran.

Utskottet hemställer

att riksdagen med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag på motionen 1972: 484 till *Bidrag till semesterhem m. m.* för budgetåret 1972/73 anvisar ett förslagsanslag av 1 800 000 kr.

Myndigheter inom hälso- och sjukvård, socialvård m. m.

12. **Socialstyrelsen.** Kungl. Maj:t har under punkten E 1 (s. 53–57) föreslagit riksdagen att bemyndiga Kungl. Maj:t att inrätta en tjänst hos socialstyrelsen som byråchef i Ce 1 samt att till Socialstyrelsen för budgetåret 1972/73 anvisa ett förslagsanslag av 42 510 000 kr.

Motion

I motionen 1972: 1036 av herr Åkerlind (m) hemställs att riksdagen för budgetåret 1972/73 under punkten E 1, Socialstyrelsen, i bilaga 7 till statsverkspropositionen beslutar anslå 42 110 000 kr.

Utskottet

Från och med budgetåret 1970/71 har under anslaget till socialstyrelsen medel anvisats för undersöknings- och informationsverksamhet rörande lekmateriel m. m.

Sedan en arbetsgrupp inom socialdepartementet i en promemoria om »Lek och lekmiljö» (stencil S 1971: 1) framlagt förslag om tillskapande av ett statligt lekmiljöråd, har Kungl. Maj:t i mars 1971 inrättat ett socialstyrelsens lekmiljöråd samt förordnat ledamöter i rådet. Rådet skall bl. a. verka för att ändamålsenligt lekmaterial tillverkas och saluföres och att goda lekmiljöer tillskapas. Rådet skall vidare sprida upplysning om lekens betydelse för barns och ungdoms utveckling och främja undersökningar och försöksverksamhet rörande lekmiljöer och lekmaterial.

Verksamheten skall rikta sig till bl. a. föräldrar och barn, kommuner, personal vid institutioner för barn, dagbarnvårdare samt producenter och inköpare av lekmaterial.

För lekmiljörådets verksamhet har för innevarande budgetår anvisats 400 000 kr. För budgetåret 1972/73 har Kungl. Maj:t föreslagit oförändrad medelsanvisning.

I motionen 1972: 1036 framhålls att behovet av den verksamhet varom här är fråga kan starkt ifrågasättas. Motionären föreslår att medel inte skall anvisas till verksamheten och att det begärda anslaget till socialstyrelsen därför skall räknas ned med 400 000 kr. till 42 110 000 kr.

Även vid 1971 års riksdag framfördes motionsyrkande om att medel inte skulle anvisas för ändamålet. Utskottet, som inte ansåg att det fanns anledning ompröva frågan om inrättande av ett statligt lekmiljöråd, avstyrkte detta yrkande (SoU 1971: 5 s. 20–21). I motionen har inte anförts någon omständighet som utgör skäl till ett annat ställningstagande. Utskottet tillstyrker att medel beräknas för ändamålet samt avstyrker motionen 1972: 1036.

Ej heller i övrigt föranleder förslagen under anslaget någon erinran från utskottets sida.

Utskottet hemställer

1. att riksdagen bemyndigar Kungl. Maj:t att inrätta en tjänst hos socialstyrelsen som byråchef i Ce 1,
2. att riksdagen med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag på motionen 1972: 1036 till *Socialstyrelsen* för budgetåret 1972/73 anvisar ett förslagsanslag av 42 510 000 kr.

13. **Giftnämnden. Nämnden för sjukvårds- och socialvårdsbyggnader.** Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts under punkterna E 2 och E 3 (s. 57–59) framlagda förslag och hemställer

att riksdagen för budgetåret 1972/73 anvisar

1. till *Giftnämnden* ett förslagsanslag av 1 390 000 kr.,
2. till *Nämnden för sjukvårds- och socialvårdsbyggnader* ett förslagsanslag av 315 000 kr.

14. **Bidrag till sjukvårdens och socialvårdens planerings- och rationaliseringsinstitut.** Kungl. Maj:t har under punkten E 4 (s. 60) föreslagit riksdagen att till Bidrag till sjukvårdens och socialvårdens planerings- och rationaliseringsinstitut för budgetåret 1972/73 anvisa ett förslagsanslag av 6 050 000 kr.

Motion

I motionen 1972: 661 av herrar Karl Bengtsson i Varberg (fp) och Levin (fp) hemställs att riksdagen som sin mening ger Kungl. Maj:t till känna

att med hänsyn till patientsäkerhet och säkerheten för dem som arbetar inom sjukvården den tilltänkta materielprovningsinstitutionen lämnas högsta prioritet,

att pågående verksamhet med utformande av bestämmelser och säkerhetsföreskrifter avseende all teknisk medicinsk apparatur som används inom sjukvården bör påskyndas,

att all apparatur och materiel som anskaffas för tekniskt medicinskt bruk inom sjukvården skall vara godkänd av ansvarig tillsynsmyndighet.

Utskottet

I motionen 1972: 661 tas upp vissa frågor om provning av teknisk-medicinsk apparatur.

I samband med inrättandet av sjukvårdens och socialvårdens planerings- och rationaliseringsinstitut (Spri) uttalades att institutet när det gäller material och utrustning som används inom hälso- och sjukvården samt socialvården bl. a. skulle handlägga frågor om standardisering, egenskapsredovisning och säkerhetsfrågor.

Spri, som i sin organisation bl. a. har en utrustningsavdelning, har under de fyra år institutet verkat givit ut s. k. svenska sjukhusstandards, vari olika inom sjukvården använda apparater m. m. specificeras, och deltagit i internationellt normarbete. I fråga om egenskapsredovisning har Spri utfört en rad undersökningar av teknisk-medicinsk apparatur, t. ex. EKG- och intensivvårdsapparater, pacemakers och dialysapparater. Tillsammans med Svenska elektriska kommissionen, som fastställer normer för elektrisk utrustning, har Spri arbetat på att få fram ett underlag för svenska normer för elektriska installationer på sjukhus.

Efter förslag av en av Spri tillsatt arbetsgrupp har Spri beslutat etablera ett dotterbolag »Sjukvårdens materialprovningsinstitut AB» som skall svara för sammanhållning, styrning och förmedling av provningstjänster beträffande apparater och annan materiel inom sjukvården. Bolaget beräknas kunna träda i verksamhet under våren 1972. Klinisk provning förutsättes bli förlagd till lämpliga sjukhus, som så småningom eventuellt kan tjänstgöra som »kliniska provningsstationer» för olika medicinska specialiteter. Endast en mindre del av den enklare tekniska provningen kommer att utföras inom materialprovningsinstitutet. Huvuddelen av den tekniska provningen förläggs till statens provningsanstalt eller annan lämplig institution. För den ekonomiska bedömningen förutses Spri kunna vara entreprenör/konsult åt materialprovningsinstitutet.

I en inom industridepartementet utarbetad promemoria (Ds I 1971: 3) har behandlats frågor om sådan provnings- och kontrollverksamhet samt metrologisk verksamhet, som av olika skäl bör bedrivas eller övervakas av statliga organ, samt förslag framlagts som syftar till en samordning av verksamheten på dessa områden så att tillgängliga resurser utnyttjas

effektivt samtidigt som verksamheten bedrivs opartiskt. För olika organ med provnings- och kontrollverksamhet innebär förslagen en möjlighet att ingå i ett samverkanssystem som utgörs av riksprovplatser och auktoriserade provplatser. Chefen för industridepartementet har vid anmälan av anslaget E 5. Statens provningsanstalt: Uppdragsverksamhet i prop. 1972: 1 bil. 15 (s. 65) anfört att han avser att senare föreslå Kungl. Maj:t att lägga fram proposition i ärendet till årets riksdag.

I motionen 1972: 661 föreslås att riksdagen skall ge Kungl. Maj:t till känna att den av Spri planerade materialprovningsinstitutionen lämnas högsta prioritet, att pågående verksamhet med utformning av säkerhetsföreskrifter m. m. beträffande teknisk-medicinsk apparatur som används inom sjukvården bör påskyndas samt att all apparatur och materiel som anskaffas för tekniskt medicinskt bruk inom sjukvården skall vara godkänd av ansvarig tillsynsmyndighet.

Mot bakgrund av vad som i det föregående redovisats om åtgärder som vidtagits av Spri för att utveckla materialprovningsverksamheten inom sjukvården och med hänsyn till att frågor om officiell provning och kontroll av material, konstruktioner och produkter kommer att föreläggas riksdagen senare i år, bör motionen 1972: 661 inte föranleda något riksdagens initiativ. Utskottet avstyrker därför motionen.

Medelsberäkningen föranleder inte någon erinran från utskottets sida.

Utskottet hemställer

1. att riksdagen till *Bidrag till sjukvårdens och socialvårdens planerings- och rationaliseringsinstitut* för budgetåret 1972/73 anvisar ett förslagsanslag av 6 050 000 kr.,
2. beträffande *provning av teknisk-medicinsk apparatur* att riksdagen avslår motionen 1972: 661.

15. **Länsläkarväsendet m. m. med flera anslag.** Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts under punkterna E 5–E 17 (s. 60–79) framlagda förslag och hemställer

att riksdagen för budgetåret 1972/73 anvisar

1. till *Länsläkarväsendet m. m.* ett förslagsanslag av 8 289 000 kr.,
2. till *Socialvårdskonsulenter och länsnykterhetsnämnder* ett förslagsanslag av 8 397 000 kr.,
3. till *Statens strålskyddsinstitut* ett förslagsanslag av 5 711 000 kr.,
4. till *Statens strålskyddsinstitut m. m.: Inredning och utrustning* ett reservationsanslag av 1 100 000 kr.,
5. till *Statens bakteriologiska laboratorium: Uppdragsverksamhet* ett förslagsanslag av 1 000 kr.,
6. till *Statens bakteriologiska laboratorium: Driftbidrag* ett reservationsanslag av 2 900 000 kr.,

7. till *Statens bakteriologiska laboratorium: Centrallaboratorieuppgifter* ett förslagsanslag av 4 200 000 kr.,
8. till *Statens bakteriologiska laboratorium: Försvarsmedicinsk verksamhet* ett förslagsanslag av 1 225 000 kr.,
9. till *Statens bakteriologiska laboratorium: Utrustning* ett reservationsanslag av 3 280 000 kr.,
10. till *Statlig läkemedelskontroll* ett förslagsanslag av 10 360 000 kr.,
11. till *Statens rättskemiska laboratorium* ett förslagsanslag av 6 591 000 kr.,
12. till *Statens rättsläkarstationer: Förvaltningskostnader* ett förslagsanslag av 5 252 000 kr.,
13. till *Statens rättsläkarstationer: Inredning och utrustning* ett reservationsanslag av 150 000 kr.

Öppen hälso- och sjukvård

16. **Läkemedel åt vissa kvinnor och barn m. fl. anslag.** Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts under punkterna F 1–F 4 (s. 82–86) framlagda förslag och hemställer

att riksdagen för budgetåret 1972/73 anvisar

1. till *Läkemedel åt vissa kvinnor och barn* ett förslagsanslag av 3 100 000 kr.,
2. till *Abortförebyggande åtgärder* ett förslagsanslag av 1 030 000 kr.,
3. till *Bidrag till försöksvis anordnad familjerådgivning* ett förslagsanslag av 430 000 kr.,
4. till *Bidrag till psykisk barna- och ungdomsvård* ett förslagsanslag av 1 700 000 kr.

17. **Bidrag till S:t Lukasstiftelsen.** Kungl. Maj:t har under punkten F 5 (s. 87) föreslagit riksdagen att till Bidrag till S:t Lukasstiftelsen för budgetåret 1972/73 anvisa ett anslag av 75 000 kr.

Motion

I motionen 1972: 1033 av herr Werner i Malmö m. fl. (m, c, fp) hemställs att riksdagen vid behandlingen av bilaga 7 till statsverkspropositionen under punkten F 5 Bidrag till S:t Lukasstiftelsen för budgetåret 1972/73 beslutar anslå 90 000 kr.

Utskottet

Kungl. Maj:t har föreslagit en höjning av anslaget till S:t Lukasstiftelsen från 60 000 kr. till 75 000 kr. I motionen 1972: 1033 yrkas att anslaget skall höjas med ytterligare 15 000 kr.

Även enligt utskottets mening är det motiverat att anslaget till S:t Lukasstiftelsen för nästa budgetår höjs. Utskottet kan dock inte biträda en större höjning än som föreslagits av Kungl. Maj:t. Motionen avstyrks därför.

Utskottet hemställer

att riksdagen med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag på motionen 1972: 1033 till *Bidrag till S:t Lukasstiftelsen* för budgetåret 1972/73 anvisar ett anslag av 75 000 kr.

18. **Allmän hälsokontroll.** Kungl. Maj:t har under punkten F 6 (s. 87–88) föreslagit riksdagen att till Allmän hälsokontroll för budgetåret 1972/73 anvisa ett förslagsanslag av 1 480 000 kr.

Motioner

1. I motionen 1972: 326 av fröken Andersson i Stockholm m. fl. (c) hemställs att riksdagen

a) beslutar att alla fyraåringar skall genomgå obligatorisk hälsokontroll,

b) hos Kungl. Maj:t anhåller att bestämmelser utarbetas för en sådan obligatorisk hälsokontroll.

2. I motionen 1972: 482 av herr Åkerfeldt m. fl. (c) hemställs att riksdagen beslutar uppdraga åt Kungl. Maj:t att vid utformningen av den fortsatta skärmbildsverksamheten sådana åtgärder vidtages att alla invandrare tillförsäkras sådan undersökning snarast efter invandringen.

Utskottet

År 1967 uppdrog Kungl. Maj:t åt dåvarande medicinalstyrelsen att i samråd med berörda myndigheter samt Svenska landstingsförbundet och dåvarande Svenska stadsförbundet utarbeta normer för en allmän hälsokontroll av fyraåringar grundad på frivilligt deltagande. Medicinalstyrelsen skulle på allt sätt främja anordnandet av sådan hälsokontroll inom den förebyggande barnavårdens organ. Socialstyrelsen presenterade påföljande år i skriftserien »Socialstyrelsen redovisar» ett förslag till allmän hälsokontroll av fyraåringar som styrelsen överlämnade till huvudmännen för den förebyggande barnavården. Styrelsen underströk angelägenheten av att hälsokontrollen av fyraåringar så långt möjligt påbörjades mera allmänt fr. o. m. år 1969.

Hälsokontrollen av fyraåringar har hittills fått en tämligen begränsad omfattning. År 1970 kallades ca 25 000 barn till kontrollen. Av dessa undersöktes ca 20 200 barn – ca 80 % av de kallade och ca 16 % av alla fyraåringar i landet.

I motionen 1972: 326 anförs att man på goda grunder kan anta att

en stor del av de barn som inte kommer till hälsokontrollerna är de som verkligen behöver få sin fysiska och psykiska status kontrollerad för att kunna få det stöd och den hjälp som kan förhindra eller lindra men för framtiden. Mot denna bakgrund vill motionärerna att hälsokontrollen av fyraåringar skall göras obligatorisk och att bestämmelser skall utarbetas för en sådan kontroll.

Som framgår av de ovan lämnade sifferuppgifterna har hälsokontrollen inte på långt när fått den omfattning som är önskvärd. Orsaken härtill torde, som utskottet framhöll vid 1971 års riksdag (SoU 1971: 5 s. 26–27), främst vara att hänföra till den läkarbrist som för närvarande finns. På grund härav kan utskottet inte förorda att hälsokontroll görs obligatorisk för huvudmännen. Utskottet kan inte heller biträda motionsförslaget i den mån ett obligatorium är avsett att riktas mot barnens vårdnadshavare. Ett obligatorium av denna karaktär skulle nämligen innebära att tvångsåtgärder kunde vidtas mot vårdnadshavare som inte efterkommer anmaning att inställa barnet till hälsokontrollen, och det kan knappast komma i fråga att närmare överväga sådana åtgärder så länge hälsokontrollen inte är utbyggd i hela landet. Utskottet avstyrker således motionen 1972: 326.

I motionen 1972: 482 framställs ett yrkande som syftar till att alla invandrare skall tillförsäkras skärmbildsundersökning snarast efter invandringen.

Riksdagen förordade år 1967 att möjligheterna till en förbättrad hälsokontroll och ett inlemmande i det förebyggande hälsovårdssystemet av invandrarna utreds i syfte att främja hälsa och arbetsanpassning och att motverka eventuella smittorisker (ABU 1967: 27). Detta utredningsuppdrag har anförtrotts invandrarutredningen. Behovet av skärmbildskontroll för invandrare har också uppmärksammats i rekommendationer som socialstyrelsen utfärdat år 1969 beträffande sjukvårdshuvudmännens skärmbildsverksamhet. Med hänsyn till det anförda och då frågor om hälsokontroll för invandrare kan väntas bli uppmärksammade även i en pågående utredning hos socialstyrelsen om hälsoundersökningar och annan förebyggande hälsovård, är någon riksdagens åtgärd i anledning av motionen 1972: 482 inte erforderlig. Utskottet avstyrker därför motionen.

Medelsberäkningen föranleder inte någon erinran från utskottets sida.

Utskottet hemställer

1. att riksdagen till *Allmän hälsokontroll* för budgetåret 1972/73 anvisar ett förslagsanslag av 1 480 000 kr.,
2. beträffande *obligatorisk hälsokontroll av fyraåringar* att riksdagen avslår motionen 1972: 326,
3. beträffande *skärmbildsundersökning av invandrare* att riksdagen avslår motionen 1972: 482.

19. **Skyddsympningar.** Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts under punkten F 7 (s. 88–90) framlagda förslag och hemställer

att riksdagen till *Skyddsympningar* för budgetåret 1972/73 anvisar ett förslagsanslag av 6 700 000 kr.

20. **Hälsovårdsupplysning.** Kungl. Maj:t har under punkten F 8 (s. 91–92) föreslagit riksdagen att till Hälsovårdsupplysning för budgetåret 1972/73 anvisa ett reservationsanslag av 3 800 000 kr.

Motioner

1. I motionen 1972: 117 av herr Börjesson i Falköping (c) hemställs att riksdagen hos Kungl. Maj:t anhåller om skyndsam utredning om en riksomfattande statlig propagandakampanj för bättre förebyggande hälsovård.

2. I motionen 1972: 334 av herr Helén m. fl. (fp) hemställs, såvitt nu är i fråga, att riksdagen beslutar om ett i förhållande till statsverkspropositionens förslag med 1 000 000 förhöjt anslag på 4 800 000 kr. till hälsovårdsupplysning.

3. I motionen 1972: 477 av herr Richardson (fp) hemställs att riksdagen anvisar till Socialstyrelsen: 4 600 000 kr. till hälsovårdsupplysning.

4. I motionen 1972: 665 av herr Fälldin m. fl. (c) hemställs att riksdagen hos Kungl. Maj:t anhåller att en parlamentarisk sammansatt kommitté ges i uppdrag att kartlägga möjligheterna till samordnade sjukdomsförebyggande åtgärder varvid kommittén bl. a. bör

a) kartlägga behovet av och förutsättningarna för en samordnad och systematiskt genomförd allmän hälsoupplysning och hälsofostran,

b) framlägga förslag angående hälsoupplysningens innehåll, utformning och organisation, allt i syfte att skapa bättre förutsättningar för en aktiv medverkan från samhällsorgans och alla medborgares sida för att förbättra folkhälsan.

5. I motionen 1972: 1000 av herrar Bengtsson i Göteborg (c) och Pettersson i Örebro (c) hemställs att riksdagen hos Kungl. Maj:t anhåller om tillsättande av en utredning, som dels utarbetar riktlinjer för ett tandhälsovårdsprogram i enlighet med vad i motionen skisserats, dels utformar förslag till finansiering av ett sådant program varvid en strävan bör vara att så stor andel som möjligt av kostnaderna klaras av staten.

6. I motionen 1972: 1023 av herr Romanus m. fl. (fp, s, c, m) hemställs att riksdagen uttalar att Nationalföreningen för upplysning om tobakens skadeverkningar vid fördelningen av anslaget för hälsovårdsupplysning för budgetåret 1972/73 bör beviljas ett anslag om 578 000 kr.

Utskottet

Som ett led i den förebyggande hälso- och sjukvården är det angeläget att ökade insatser för hälsovårdsupplysning sätts in. Under de senaste åren har också avsevärda höjningar av medelsanvisningen under anslaget Hälsovårdsupplysning skett. Sålunda har anslaget höjts från 1 100 000 kr. budgetåret 1968/69 till 3 milj. kr. innevarande budgetår. För nästa budgetår föreslår Kungl. Maj:t en ytterligare höjning med 800 000 kr. Detta innebär således en sammanlagd anslagshöjning under fem år med 2 700 000 kr.

I motionerna 1972: 334 och 1972: 477 föreslås höjningar av anslaget utöver vad Kungl. Maj:t föreslagit. I den förstnämnda motionen föreslås en höjning av anslaget med 1 800 000 kr. till 4 800 000 kr. och i den sistnämnda motionen en höjning med 1 600 000 kr. till 4 600 000 kr. Utskottet kan inte biträda en större höjning av anslaget än vad Kungl. Maj:t föreslagit. Motionen 1972: 334, såvitt nu är i fråga, och motionen 1972: 477 avstyrks därför.

I motionen 1972: 117 framförs förslag om en utredning om en statlig propagandakampanj för en bättre förebyggande hälsovård. Motioner med samma förslag väcktes även vid 1969, 1970 och 1971 års riksdagar. Motionerna har i samtliga fall avslagits under hänvisning till den allt större uppmärksamhet som såväl statliga och kommunala myndigheter som ideella organisationer ägnar frågor om förebyggande åtgärder och hälsovårdsupplysning (SU 1969: 5 s. 14–15, SU 1970: 5 s. 15–17 och SoU 1971: 5 s. 28–29). Sedan föregående år har inte någon omständighet inträffat som föranleder ändrat ställningstagande till motionsyrkandet. Utskottet avstyrker därför motionen 1972: 117.

Även det yrkande som framställs i motionen 1972: 665, nämligen att en parlamentarisk utredning om sjukdomsförebyggande åtgärder skall tillsättas, har framställts tidigare och senast förra året. Motionerna har avslagits under hänvisning bl. a. till att de undersökningar och kartläggningar som närmast kunde vara aktuella inte torde vara särskilt lämpade för en parlamentarisk utredning (SU 1970: 177, SoU 1971: 5 s. 28–29). Socialutskottet finner inte anledning frångå sin i fjol intagna ståndpunkt i frågan och avstyrker därför motionen 1972: 665.

I motionen 1972: 1000 anhålls om en utredning som utarbetar riktlinjer för ett tandhälsovårdsprogram och utformar förslag till finansiering av ett sådant program. En strävan bör därvid vara att så stor andel som möjligt av kostnaderna bestrids av staten. Ett likartat motionsyrkande väcktes vid 1971 års riksdag. Utskottet avstyrkte yrkandet och riksdagen biföll utskottets hemställan (SoU 1971: 5 s. 28–29). Utskottet erinrade om olika aktiviteter beträffande tandhälsovård, för vilka medel beräknats under anslaget till hälsovårdsupplysning. Enligt vad utskottet inhämtat kommer under innevarande budgetår ca 224 000 kr. av an-

slaget att användas för upplysningsverksamhet beträffande tandhälsovård. Detta innebär en ökning i förhållande till budgetåret 1970/71. Med de under innevarande budgetår disponibla medlen kommer verksamheterna inom Tandhälsan – en samarbetsgrupp för koordination av informationsaktiviteter på området – och inom Tandvärnet att stödjas. Vidare skall medlen användas för en informationskampanj till ungdomar rörande tandhälsovård och för konferens- och kursverksamhet m. m. avseende bl. a. profylaktisk verksamhet beträffande tandlossningssjukdomen. Inom ramen för det av Kungl. Maj:t föreslagna anslaget för nästa budgetår torde viss ökning av medelsdispositionen för aktiviteter avseende tandhälsovård kunna förutses. Med hänsyn till den omfattande verksamhet som således redan pågår på området avstyrker utskottet förslaget i motionen 1972: 1000.

Förslag framförs i motionen 1972: 1023 att från anslaget till hälsovårdsupplysning skall till Nationalföreningen för upplysning om tobakens skadeverkningar (NTS) lämnas ett bidrag av 578 000 kr. nästa budgetår.

Under anslaget till hälsovårdsupplysning för innevarande budgetår har ett belopp av ca 635 000 kr. beräknats skola användas för upplysningsverksamhet om beroendeframkallande medel. Härav har bidraget till NTS beräknats till ca 315 000 kr. För budgetåret 1972/73 hemställer NTS om ett bidrag av samma storlek som anges i motionen, eller 578 000 kr. I sina anslagsäskanden beräknade socialstyrelsen bidraget till 400 000 kr. inom en föreslagen kostnadsram av ca 1 375 000 kr. för upplysningsverksamhet om beroendeframkallande medel. Även om den av Kungl. Maj:t föreslagna medelsanvisningen till hälsovårdsupplysning är lägre än vad socialstyrelsen föreslagit är en ökning av bidraget till NTS angelägen. En sådan kan också, enligt vad utskottet inhämtat, förutses. Mot denna bakgrund anser utskottet motionen 1972: 1023 inte böra föranleda någon riksdagens åtgärd.

Utskottet hemställer

1. att riksdagen med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag på motionen 1972: 334, såvitt nu är i fråga, och motionen 1972: 477 till *Hälsovårdsupplysning* för budgetåret 1972/73 anvisar ett reservationsanslag av 3 800 000 kr.,
2. beträffande *en propagandakampanj för förebyggande hälsovård* att riksdagen avslår motionen 1972: 117,
3. beträffande *en parlamentarisk utredning om sjukdomsförebyggande åtgärder* att riksdagen avslår motionen 1972: 665,
4. beträffande *riktlinjer för ett tandhälsovårdsprogram* att riksdagen avslår motionen 1972: 1000,
5. beträffande *storleken av bidrag till NTS* att riksdagen avslår motionen 1972: 1023.

21. **Bidrag till driften av folktandvården m. fl. anslag.** Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts under punkterna F 9–F 12 (s. 92–96) framlagda förslag och hemställer

att riksdagen för budgetåret 1972/73 anvisar

1. till *Bidrag till driften av folktandvården* ett förslagsanslag av 15 400 000 kr.,
2. till *Bidrag till utrustning av polikliniker för folktandvård* ett reservationsanslag av 55 000 kr.,
3. till *Bidrag till nordiskt institut för odontologisk materialprovning* ett reservationsanslag av 100 000 kr.,
4. till *Epidemiberedskap m. m.* ett förslagsanslag av 4 474 000 kr.

Universitetssjukhus m. m.

22. **Karolinska sjukhuset: Driftkostnader** och **Utrustning.** Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts under punkterna G 1 och G 2 (s. 98–112) framlagda förslag och hemställer

att riksdagen för budgetåret 1972/73 anvisar

1. till *Karolinska sjukhuset: Driftkostnader* ett förslagsanslag av 314 688 000 kr.,
2. till *Karolinska sjukhuset: Utrustning* ett reservationsanslag av 6 230 000 kr.

23. **Akademiska sjukhuset i Uppsala: Avlöningar till läkare m. fl. anslag.** Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts under punkterna G 3–G 5 (s. 112–119) framlagda förslag och hemställer

1. att riksdagen bemyndigar Kungl. Maj:t att vid akademiska sjukhuset i Uppsala i enlighet med vad som förordats i statsrådsprotokollet inrätta en tjänst som överläkare i SKBe 3,
2. att riksdagen för budgetåret 1972/73 anvisar
   a) till *Akademiska sjukhuset i Uppsala: Avlöningar till läkare* ett förslagsanslag av 40 408 000 kr.,
   b) till *Akademiska sjukhuset i Uppsala: Driftkostnader* ett förslagsanslag av 15 300 000 kr.,
   c) till *Akademiska sjukhuset i Uppsala: Utrustning* ett reservationsanslag av 4 960 000 kr.

24. **Bidrag till viss utbildning m. m. vid Kungsgärdets sjukhus i Uppsala.** Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts under punkten G 6 (s. 119–120) framlagda förslag och hemställer

att riksdagen till *Bidrag till viss utbildning m. m. vid Kungsgärdets sjukhus i Uppsala* för budgetåret 1972/73 anvisar ett förslagsanslag av 150 000 kr.

25. **Avlöning av vissa läkare vid sjukhus i Stockholm.** Kungl. Maj:t har under punkten G 7 (s. 120–123) föreslagit riksdagen att till Avlöning av vissa läkare vid sjukhus i Stockholm för budgetåret 1972/73 anvisa ett förslagsanslag av 14 545 000 kr.

Motion

I motionen 1972: 1015 av fru andre vice talmannen Nettelbrandt m. fl. (fp, c, m, vpk) hemställs att riksdagen vid behandlingen av Kungl. Maj:ts proposition nr 1, bilaga 7, punkten G 7, Avlöning av vissa läkare vid sjukhus i Stockholm måtte anvisa ett med 18 000 kr. förhöjt förslagsanslag av 14 563 000 kr., varav 18 000 kr. avser kostnad för utbyte av en tjänst som biträdande överläkare mot överläkare vid cytologiska laboratoriet på Sabbatsbergs sjukhus.

Utskottet

Behovet av cytologisk service inom sjukvården har lett till att vid i stort sett ett sjukhus inom varje sjukvårdsregion bildats särskilda arbetsenheter för ändamålet. Dessa arbetsenheter har inom sjukhusorganisationen antingen gjorts till enheter inom patologiska avdelningar, såsom vid Karolinska sjukhuset, Sabbatsbergs sjukhus i Stockholm och Malmö allmänna sjukhus, eller fått en mera fristående ställning, såsom vid akademiska sjukhuset i Uppsala, Lunds lasarett, Sahlgrenska sjukhuset i Göteborg och Umeå lasarett. Vid Sabbatsbergs sjukhus och Malmö allmänna sjukhus leds verksamheten av en biträdande överläkare medan vid övriga sjukhus cytologienheten leds av en överläkare. I Stockholms läns sjukvårdsområde ger enheten vid Karolinska sjukhuset cytologisk service åt främst den nordvästra delen av sjukvårdsområdet medan enheten vid Sabbatsbergs sjukhus betjänar sjukvårdsområdet i övrigt.

I motionen 1972: 1015 föreslås – i likhet med vad direktionen för Karolinska sjukhuset föreslagit i sina anslagsäskanden – att tjänsten som biträdande överläkare vid det cytologiska laboratoriet vid Sabbatsbergs sjukhus utbyts mot en tjänst som överläkare. Direktionen för Karolinska sjukhuset hade i övrigt föreslagit inrättande av tio läkartjänster samt tjänsteutbyten beträffande tre läkartjänster vid kommunala undervisningskliniker i Stockholm. Kungl. Maj:t har beträffande dessa kliniker föreslagit inrättande av en läkartjänst och ett tjänsteutbyte.

Kungl. Maj:ts förslag är ett uttryck för den prioritering som är nödvändig när det gäller att tillgodose efterfrågan på läkartjänster. Utskottet biträder förslaget och avstyrker motionen 1972: 1015.

Medelsberäkningen föranleder inte någon erinran från utskottets sida.

Utskottet hemställer

att riksdagen med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag på motionen 1972: 1015 till *Avlöning av vissa läkare vid sjukhus i Stockholm* för budgetåret 1972/73 anvisar ett förslagsanslag av 14 545 000 kr.

26. **Bidrag till kommunala undervisningssjukhus. Utbildnings- och forskningsverksamhet vid läkarstationen i Dalby läkardistrikt.** Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts under punkterna G 8 och G 9 (s. 123–127) framlagda förslag och hemställer

att riksdagen för budgetåret 1972/73 anvisar

1. till *Bidrag till kommunala undervisningssjukhus* ett förslagsanslag av 190 000 000 kr.,
2. till *Utbildnings- och forskningsverksamhet vid läkarstationen i Dalby läkardistrikt* ett reservationsanslag av 1 783 000 kr.

27. **Vidareutbildning av läkare.** Kungl Maj:t har under punkten G 10 (s. 127–129) föreslagit riksdagen att till Vidareutbildning av läkare för budgetåret 1972/73 anvisa ett förslagsanslag av 6 120 000 kr.

Motion

I motionen 1972: 1005 av herr Gadd m. fl. (s) hemställs att riksdagen hos Kungl. Maj:t framhåller vikten av att så fort samhällsekonomiska resurser finns att tillgå den invärtesmedicinska och pediatriska allergologin tillerkännes ställning som specialitet samt att åtgärder även i övrigt vidtas för att vård- och hjälpresurser ställs till de allergidrabbades förfogande.

Utskottet

I motionen 1972: 1005 hemställs att riksdagen skall framhålla vikten av att så fort som samhällsekonomiska resurser finns att tillgå den invärtesmedicinska och pediatriska allergologin tillerkänns ställning som specialitet. Vidare begärs att åtgärder även i övrigt vidtas för att få till stånd vård- och hjälpresurser för de allergidrabbade.

I vårt land finns ett stort antal personer som har allergiska sjukdomar. Med hänsyn till de ofta mycket allvarliga besvär sjukdomarna medför inte minst för barn, vill utskottet understryka vikten av att allergologin ägnas uppmärksamhet i sjukvårdsplaneringen.

Specialistkompetens innebär att läkare får för allmänheten tillkännage att han är specialist inom viss gren av läkarvetenskapen eller eljest äger särskild kunnighet däri. Antalet specialiteter i vilka specialistkompetens kan vinnas utgör för närvarande 40. Allergiska sjukdomar är inte upptagna som specialitet.

Inom nämnden för läkares vidareutbildning övervägs för närvarande frågan om en revision av specialitetsförteckningen med sikte på att för-

slag i ärendet skall avgivas till Kungl. Maj:t senare i år. Dessa överväganden omfattar bl. a. de allergiska sjukdomarna. Då den i motionen upptagna frågan huruvida allergologin skall vara en medicinsk specialitet således inom en nära framtid kommer att bli föremål för prövning är någon riksdagens åtgärd i detta avseende inte erforderlig.

En arbetsgrupp inom sjukvårdens och socialvårdens planerings- och rationaliseringsinstitut (Spri) redovisade hösten 1971 förslag till riktlinjer för hälso- och sjukvårdsplanering. I rapporten föreslås en strukturering av verksamheten inom hälso- och sjukvården på fyra nivåer med skilda uppgifter. På nivå 4, där den högspecialiserade vård, som motsvarar den som ges vid dagens regionsjukhus, skulle finnas, skulle även allergologin vara representerad. Nämnda förslag behandlas för närvarande inom socialstyrelsen i samband med styrelsens utredningsarbete om nivåstrukturering inom sjukvården. Mot denna bakgrund anser utskottet det inte heller motiverat att riksdagen vidtar någon åtgärd i anledning av vad som anförs i motionen om vård- och hjälpresurser för de allergidrabbade.

Medelsanvisningen föranleder inte någon erinran från utskottets sida. Utskottet hemställer

1. att riksdagen till *Vidareutbildning av läkare* för budgetåret 1972/73 anvisar ett förslagsanslag av 6 120 000 kr.
2. beträffande *allergologin* att riksdagen avslår motionen 1972: 1005.

28. **Efterutbildning av viss sjukvårdspersonal m. m. Kurser för vissa utländska läkare och tandläkare m. m.** Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts under punkterna G 11 och G 12 (s. 129–136) framlagda förslag och hemställer

att riksdagen för budgetåret 1972/73 anvisar

1. till *Efterutbildning av viss sjukvårdspersonal m. m.* ett förslagsanslag av 625 000 kr.,
2. till *Kurser för vissa utländska läkare och tandläkare m. m.* ett förslagsanslag av 1 820 000 kr.

29. **Nordiska hälsovårdshögskolan.** Kungl. Maj:t har under punkten G 13 (s. 136–138) föreslagit riksdagen att till Nordiska hälsovårdshögskolan för budgetåret 1972/73 anvisa ett förslagsanslag av 1 644 000 kr.

Motion

I motionen 1972: 1016 av herr Nisser m. fl. (m) hemställs att riksdagen beviljar Nordiska hälsovårdshögskolan ett anslag på 42 000 kr. under budgetåret 1972/73 för hållande av kompletteringskurser i »vatten- och avloppshygien» vid högskolans undervisning för hälsovårdsinspektörer.

Utskottet

Styrelsen för Nordiska hälsovårdshögskolan har i sina anslagsäskanden för budgetåret 1972/73 föreslagit att en tvåveckors kurs i vatten- och avloppshygien för hälsovårdsinspektörer skall få anordnas nästa budgetår. Förslaget har inte biträtts av Kungl. Maj:t.

I motionen 1972: 1016 framförs styrelsens förslag ånyo.

Chefen för socialdepartementet tillkallade år 1970 en sakkunnig med uppdrag att göra en översyn av hälsovårdsinspektörsutbildningen. Utredningsuppdraget beräknas bli slutfört innevarande år. Enligt vad utskottet inhämtat finns det anledning räkna med att frågor om utbildning i vatten- och avloppshygien för såväl blivande som i tjänst varande hälsovårdsinspektörer kommer att behandlas av den sakkunnige. Enligt utskottets mening bör dennes förslag avvaktas innan en sådan utökning av kursverksamheten vid hälsovårdshögskolan som föreslås i motionen tas upp till närmare prövning. Med hänsyn härtill och till att de övriga länderna – Danmark, Finland och Norge – godkänt Kungl. Maj:ts förslag till anslag avstyrker utskottet motionen.

Medelsanvisningen föranleder inte heller i övrigt någon erinran från utskottets sida.

Utskottet hemställer

att riksdagen med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag på motionen 1972: 1016 till *Nordiska hälsovårdshögskolan* för budgetåret 1972/73 anvisar ett förslagsanslag av 1 644 000 kr.

Övrig sjukhusvård m. m.

30. **Rättspsykiatriska stationer och kliniker. Utrustning av vissa kliniker för psykiskt sjuka m. m.** Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts under punkterna H 1 och H 2 (s. 139–141) framlagda förslag och hemställer

att riksdagen för budgetåret 1972/73 anvisar

1. till *Rättspsykiatriska stationer och kliniker* ett förslagsanslag av 17 730 000 kr.,
2. till *Utrustning av vissa kliniker för psykiskt sjuka m. m.* ett reservationsanslag av 465 000 kr.

31. **Bidrag till anordnande av radioterapevtiska kliniker m. fl. anslag.** Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts under punkterna H 6–H 9 (s. 143–149) framlagda förslag och hemställer

att riksdagen för budgetåret 1972/73 anvisar

1. till *Bidrag till anordnande av radioterapevtiska kliniker* ett förslagsanslag av 560 000 kr.,
2. till *Förvaring och underhåll av viss sjukvårdsmateriel m. m.* ett förslagsanslag av 2 040 000 kr.,

3. till *Utrustning m. m. av beredskapssjukhus vid krig eller krigsfara* ett reservationsanslag av 3 320 000 kr.,
4. till *Viss krigssjukvårdsutbildning m. m.* ett förslagsanslag av 2 055 000 kr.

Ungdomsvård m. m.

32. **Ungdomsvårdsskolorna: Driftkostnader.** Kungl. Maj:t har under punkten I 1 (s. 153–158) föreslagit riksdagen att till Ungdomsvårdsskolorna: Driftkostnader för budgetåret 1972/73 anvisa ett förslagsanslag av 91 630 000 kr.

Motioner

1. I motionen 1972: 1018 av fröken Pehrsson (c) och fru Olsson i Hölö (c) hemställs att riksdagen avslår statsverkspropositionens förslag om indragning av vissa utskrivningsavdelningar vid ungdomsvårdsskolor.

2. I motionen 1972: 1031 av herr Tobé m. fl. (fp, s, c, m) hemställs att riksdagen måtte besluta uttala att slutlig ställning beträffande nedläggning och andra avvecklingsfrågor som rör ungdomsvårdsskolorna inte bör tagas förrän 1967 års socialutredning redovisat ett mera allsidigt beslutsunderlag än det som nu kan föreligga.

Utskottet

De större kommunernas egna vårdresurser har under de senaste åren byggts ut så att man i större omfattning än tidigare kunnat erbjuda alternativ till vård i ungdomsvårdsskola. Det har även varit en medveten strävan att inom ungdomsvårdsskolesektorn bygga ut den öppna vården utanför skolorna och att åstadkomma en ökad samordning mellan skolornas och kommunernas verksamheter. Sedan år 1969 är antalet elever i den öppna vården större än elevantalet inom skolorna. Denna utveckling med ökad tyngdpunkt på den öppna vården har medfört att tillgängliga platsresurser på ungdomsvårdsskolorna kommit att utnyttjas i mindre grad än tidigare. Föredragande statsrådet framhåller att den nuvarande beläggningssituationen ger utrymme för att en skola kan läggas ned under nästa budgetår. Morängens yrkesskola för pojkar, som ligger utanför Uppsala, har därvid i första hand ansetts böra komma i fråga. Beläggningssituationen medger vidare att antalet avdelningar minskas med en på var och en av sex skolor. Detta bör enligt statsrådet i första hand ske på större skolor.

I motionen 1972:1031 hemställs att slutlig ställning beträffande nedläggning och andra avvecklingsfrågor som rör ungdomsvårdsskolorna

inte bör göras förrän socialutredningen redovisat ett mera allsidigt beslutsunderlag än det som nu kan föreligga. Motionärerna anför att nedgången av ungdomsvårdsskolornas elevantal ostridigt talar för en genomgripande översyn av skolornas funktion, målsättning och arbetsformer men att dessa frågor jämte bl. a. spörsmålet om huvudmannaskapet för skolorna också är föremål för behandling av socialutredningen, som under året väntas avge ett principbetänkande. Motionärerna anför att samråd med utredningen inte skett och att inte heller något nytt användningsområde för skolornas lokaler har redovisats. Vidare anförs bl. a. att i en situation då indragning av elevplatser bedöms ofrånkomlig principiella betänkligheter kan anföras mot att en av de minsta skolorna kommer i fråga, i all synnerhet som skolan anses tekniskt och behandlingsmässigt väl rustad för sina uppgifter.

Av uppgifter som utskottet inhämtat framgår att den faktiska beläggningen räknat i antalet närvarande på ungdomsvårdsskolorna under de senaste åren i genomsnitt varit omkring 55 % av aktuellt platsantal. Även om ungdomsvårdsskolornas framtida ställning är oviss med hänsyn till det arbete som pågår inom socialutredningen, är det uppenbart att man av kostnadsskäl inte kan avvakta förslag från utredningen på förevarande område innan åtgärder vidtas i anledning av beläggningssituationen på skolorna. Minskningen med en avdelning på var och en av sex större skolor tillstyrks därför av utskottet. Vid sina överväganden har utskottet vidare kommit till att det även är nödvändigt att redan nu minska antalet ungdomsvårdsskolenheter. Det inger i och för sig betänkligheter att lägga ner Morängens yrkesskola, som nyligen varit föremål för en omfattande till- och ombyggnad och som även med hänsyn till andra faktorer synes erbjuda goda vårdresurser. Utskottet har inhämtat att man inom Kungl. Maj:ts kansli överväger den framtida dispositionen av de byggnader som hör till Morängen. Mot nu angivna bakgrund biträder utskottet Kungl. Maj:ts förslag beträffande Morängens yrkesskola. Utskottet utgår dock från att yrkesskolan inte avvecklas förrän beslut fattats om den framtida användningen av skolan. I enlighet med det anförda avstyrker utskottet motionen 1972: 1031. För den händelse avvecklingen av skolan inte kan ske vid budgetårets ingång bör nödvändiga anslagsöverskridanden få göras.

Vården vid utskrivningsavdelningarna på ungdomsvårdsskolorna har i ökad utsträckning kunnat förläggas utanför dessa på så sätt att elever inte bara placerats i arbete i den öppna marknaden utan även fått bostad utanför skolorganisationen.

Kungl. Maj:t har anfört att beläggningssituationen gör det möjligt att minska antalet utskrivningsavdelningar med tre – varav en beslutad men ännu inte inrättad avdelning – eller att minska antalet avdelningar vid skolorna med ytterligare tre.

I motionen 1972: 1018 framhålls värdet av den kontakt som ofta finns mellan elever som fått bostad utanför skolorganisationen och personalen vid utskrivningsavdelningarna. Det borde vara en självklar sak, anför motionärerna, att dessa elever får ha kvar den viktiga kontaktpunkt som dessa avdelningar utgör. Motionärernas yrkande går ut på att någon indragning av utskrivningsavdelningarna inte skall komma till stånd.

Utskottet har inhämtat att vid ett bifall till Kungl. Maj:ts förslag de utskrivningsavdelningar som kommer i fråga för indragning är Råby yrkesskolas avdelning i Lund och Ryagårdens avdelning i Landskrona. Vidare har utskottet inhämtat att beläggningen på dessa avdelningar på senare tid varit mycket låg samt att vid en nedläggning av avdelningarna skolorna kommer att få behålla en betydande del av de anslagsbelopp, som hitintills disponerats för lokalhyra och personal på avdelningarna.

Utskottet gör följande bedömning. Då det gäller utskrivningsavdelningen i Lund, vilken avdelning ligger endast några kilometer från Råby yrkesskola, är det uppenbart att kontaktmöjligheterna med elever som bor utanför skolan blir fullt ut lika goda som för inackorderade. Med hänsyn till avståndet från Landskrona till Ryagården – 5 à 6 mil – finns inte samma kontaktmöjligheter. Emellertid finns en utskrivningsavdelning i Helsingborg, vars personal bör kunna utgöra en kontaktlänk till elever i Landskronatrakten. Då man därtill lägger den förmån som ligger i att Ryagården till följd av indragningen får förhållandevis stora belopp att disponera för bl. a. personal, som kan användas för kontakt med eleverna i öppen vård, anser utskottet sig böra biträda Kungl. Maj:ts förslag och avstyrker motionen.

Utskottet hemställer

1. beträffande *frågan om nedläggning av utskrivningsavdelningar* att riksdagen avslår motionen 1972: 1018,
2. beträffande *frågan om nedläggning av Moräng*ens *yrkesskola, m. m.* att riksdagen avslår motionen 1972: 1031,
3. att riksdagen till *Ungdomsvårdsskolorna: Driftkostnader* för budgetåret 1972/73 anvisar ett förslagsanslag av 91 630 000 kr.

33. **Ungdomsvårdsskolorna: Engångsanskaffning av inventarier m. m.** Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts under punkten I 2 (s. 158–159) framlagda förslag och hemställer

att riksdagen till *Ungdomsvårdsskolorna: Engångsanskaffning av inventarier m. m.* för budgetåret 1972/73 anvisar ett reservationsanslag av 1 000 kr.

34. **Ungdomsvårdsskolorna: Personalutbildning.** Kungl. Maj:t har un-

der punkten I 3 (s. 159–160) föreslagit riksdagen att till Ungdomsvårdsskolorna: Personalutbildning för budgetåret 1972/73 anvisa ett reservationsanslag av 608 000 kr.

Motion

I motionen 1972: 1035 av herr Åkerlind (m) hemställs att riksdagen vid behandling av statsverkspropositionen, bilaga 7, till Ungdomsvårdsskolorna: Personalutbildning för budgetåret 1972/73 anvisar ett reservationsanslag av 508 000 kr.

Utskottet

Från anslaget bekostas viss utbildning av personal vid ungdomsvårdsskolorna, däribland den grundutbildning som nyanställd vårdpersonal skall genomgå.

Kungl. Maj:t har för kursverksamheten under nästa budgetår beräknat en ökning av anslaget med 100 000 kr. till 608 000 kr. I motionen 1972: 1035 yrkas avslag på höjningen av anslaget. Motionären anför som skäl härför att en personalminskning föreslås vid ungdomsvårdsskolorna.

Enligt vad utskottet inhämtat avser större delen av den begärda anslagshöjningen följande två kostnadsposter, nämligen en post avseende vissa konferenskostnader som överförts från anslaget till ungdomsvårdsskolornas driftkostnader och en post avseende lönekostnadspålägg som av förbiseende inte äskats tidigare. Med beaktande av dessa upplysningar avstyrker utskottet motionen och tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag.

Utskottet hemställer

att riksdagen med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag på motionen 1972: 1035 till *Ungdomsvårdsskolorna: Personalutbildning* för budgetåret 1972/73 anvisar ett reservationsanslag av 608 000 kr.

35. **Ersättningar för skador vållade av vissa rymlingar m. fl. Ersättningar till kommunerna enligt socialhjälps- och barnavårdslagarna m. m.**

Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts under punkterna I 4 och I 5 (s. 161–162) framlagda förslag och hemställer

att riksdagen för budgetåret 1972/73 anvisar

1. till *Ersättningar för skador vållade av vissa rymlingar m. fl.* ett förslagsanslag av 550 000 kr.,
2. till *Ersättningar till kommunerna enligt socialhjälps- och barnavårdslagarna m. m.* ett förslagsanslag av 27 000 000 kr.

Nykterhetsvård m. m.

36. **Statens vårdanstalter för alkoholmissbrukare: Driftkostnader m. fl. anslag.** Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts under punkterna J 1–J 3 (s. 167–171) framlagda förslag och hemställer

att riksdagen för budgetåret 1972/73 anvisar

1. till *Statens vårdanstalter för alkoholmissbrukare: Driftkostnader* ett förslagsanslag av 25 688 000 kr.,
2. till *Statens vårdanstalter för alkoholmissbrukare: Utrustning m. m.* ett reservationsanslag av 400 000 kr.,
3. till *Bidrag till anordnande av erkända vårdanstalter för alkoholmissbrukare m. m.* ett reservationsanslag av 250 000 kr.

37. **Bidrag till driftkostnader vid erkända vårdanstalter för alkoholmissbrukare m. m.** Kungl. Maj:t har under punkten J 4 (s. 171–173) föreslagit riksdagen att godkänna i statsrådsprotokollet förordade ändrade grunder för bidrag till driftkostnader vid erkända vårdanstalter för alkoholmissbrukare m. m. samt att till Bidrag till driftkostnader vid erkända vårdanstalter för alkoholmissbrukare m. m. för budgetåret 1972/73 anvisa ett förslagsanslag av 89 200 000 kr.

Motion

I motionen 1972: 1002 av herr Carlshamre m. fl. (m) hemställs att riksdagen beslutar att

a) fastställa driftbidraget till erkända vårdanstalter för alkoholmissbrukare m. m. till oförändrat 78 kr. per dag,

b) fastställa vårdavgiften vid erkända och enskilda vårdanstalter för alkoholmissbrukare till 10 kr. per dag,

c) till Bidrag till driftkostnader vid erkända vårdanstalter för alkoholmissbrukare m. m. för budgetåret 1972/73 anvisa ett förslagsanslag av 80 000 000 kr.

Utskottet

Från förevarande anslag utgår bidrag till bl. a. driftkostnader vid erkända och enskilda vårdanstalter för alkoholmissbrukare. Driftbidrag till vårdanstalter utgår med vissa belopp i form av dels garantibidrag – per dag och vårdplats – dels beläggningsbidrag – per dag och vårdad person. Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen att godkänna ändrade grunder för bl. a. nämnda bidrag. Driftbidragens sammanlagda maximibelopp föreslås bli höjt från 78 kr. till 86 kr. per dag.

Vid de erkända vårdanstalterna – liksom vid de statliga – förekommer inte någon avgift. Vid de enskilda anstalterna är vårdavgiften fastställd till högst en krona per dag.

Intagning och vård på enskilda anstalter sker efter egen ansökan av den vårdbehövande utan att nykterhetsvårdslagens bestämmelser om anstaltsvård tillämpas. De som vårdas på enskild anstalt är nästan utan undantag sjukskrivna och kan, till skillnad från intagna på allmän, dvs. statlig eller annan vårdanstalt, uppbära sjukpenning.

I motionen 1972: 1002 anförs att de intagna på »enkronasanstalterna» utför arbete under vårdtiden och ofta torde ha en inkomst på 30–50 kr. per dag av sjukpenning och flitpengar. Med hänsyn härtill och då enligt undersökningar av 1961 års sjukförsäkringsutredning huvuddelen av de intagna inte har någon eller ringa försörjningsplikt, anser motionärerna det rimligt att vårdavgiften höjs till 10 kr., en höjning som enligt motionärerna mer än väl skulle täcka den föreslagna höjningen av driftbidraget. I motionen yrkas att driftbidraget skall fastställas till oförändrat maximibelopp och att vårdavgiften skall bestämmas till 10 kr. per dag. Anslagsbeloppet bör minskas med 9 200 000 kr. i förhållande till Kungl. Maj:ts förslag.

Av motionens motivering framgår att den föreslagna avgiftshöjningen skulle avse endast de anstalter där de intagna har sjukpenning eller således de enskilda anstalterna. Antalet vårdplatser på sådana anstalter är 840. Med en 95-procentig beläggning skulle en avgiftshöjning med 9 kr. per dag medföra en intäktsökning av 2 621 000 kr. eller således omkring en fjärdedel av det belopp som motionärerna räknat med.

1961 års sjukförsäkringsutredning har år 1969 i sitt betänkande IV »Sjukförsäkringsförmåner vid vissa former av anstaltsvård» lagt fram förslag om sjukpenningförmåner för intagna i allmän vårdanstalt för alkoholmissbrukare. Betänkandet innehåller vidare bl. a. förslag om höjning av avgifterna vid de enskilda vårdanstalterna och om införande av lika stora vårdavgifter vid de allmänna vårdanstalterna. Sedan betänkandet remissbehandlats, har Kungl. Maj:t uppdragit åt socialstyrelsen att utreda frågan om utformningen av reglerna rörande ersättning till de i allmänna vårdanstalter intagna som deltar i anstalternas arbetsdrift, om rätt till sjukpenningförmåner införs för dem. Därjämte bör motsvarande spörsmål om samordning mellan arbetspremier och sjukpenningförmåner undersökas för andra rehabiliteringsverksamma vårdinstitutioners del.

Enligt vad utskottet inhämtat kommer socialstyrelsen inom kort – möjligen redan denna månad – att lägga fram sin utredning. Det kan enligt utskottets mening inte komma i fråga att i detta läge bryta ut och genomföra förslaget om höjning av vårdavgifterna vid de enskilda vårdanstalterna i all synnerhet som konsekvenserna av en avgiftshöjning som görs utan hänsyn till övriga förslag i sjukförsäkringsutredningens betänkande inte kan överblickas. Utskottet avstyrker därför motionen och biträder Kungl. Maj:ts förslag i motsvarande del.

Utskottet biträder även i övrigt Kungl. Maj:ts förslag beträffande förevarande anslag.

Utskottet hemställer

1. beträffande *vårdavgiften vid vissa vårdanstalter för alkoholmissbrukare* att riksdagen avslår motionen 1972: 1002 i motsvarande del,
2. beträffande *grunderna för bidrag till driftkostnader vid erkända vårdanstalter för alkoholmissbrukare m. m.* att riksdagen med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag på motionen 1972: 1002 i motsvarande del godkänner i statsrådsprotokollet förordade ändrade grunder för bidrag till driftkostnader vid erkända vårdanstalter för alkoholmissbrukare m. m.,
3. att riksdagen med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag på motionen 1972: 1002 i motsvarande del till *Bidrag till driftkostnader vid erkända vårdanstalter för alkoholmissbrukare m. m.* för budgetåret 1972/73 anvisar ett förslagsanslag av 89 200 000 kr.

38. **Bidrag till kommunala nykterhetsnämnder m. m. Utbildning och samverkan inom nykterhetsvården.** Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts under punkterna J 5 och J 6 (s. 173–175) framlagda förslag och hemställer

att riksdagen för budgetåret 1972/73 anvisar

1. till *Bidrag till kommunala nykterhetsnämnder m. m.* ett förslagsanslag av 96 000 000 kr.,
2. till *Utbildning och samverkan inom nykterhetsvården* ett reservationsanslag av 350 000 kr.

39. **Bidrag till Länkrörelsen m. m.** Kungl. Maj:t har under punkten J 7 (s. 176) föreslagit riksdagen att till Bidrag till Länkrörelsen m. m. för budgetåret 1972/73 anvisa ett anslag av 2 600 000 kr.

Motioner

1. I motionen 1972: 126 av herr Helén m. fl. (fp) hemställs

a) att i syfte att stödja de ideella organisationernas arbete bland de socialt utstötta fler sådana organisationer blir berättigade att erhålla bidrag ur det nu befintliga anslaget Bidrag till Länkrörelsen m. m. varvid anslagsrubriken ändras till »Länkrörelsen och andra frivilliga ideella organisationer» samt

b) att nämnda anslag i detta syfte uppräknas med 1 000 000 kr. utöver propositionens förslag.

2. I motionen 1972: 226 av herrar Henmark (fp) och Nelander (fp) hemställs att riksdagen beslutar att 1 000 000 kr. ställes till socialstyrelsens förfogande för i motionen angivet ändamål.

3. I motionen 1972: 1012 av herr Hyltander m. fl. (fp) hemställs att

riksdagen måtte besluta att anslaget i prop. 1972: 1, bilaga 7, socialdepartementet, J 7, Bidrag till Länkrörelsen m. m. höjs med 100 000 kr. avsedda för DKSN:s i motionen nämnda RIA-arbete.

4. I motionen 1972: 1029 av herr Svensson i Kungälv m. fl. (s) hemställs att riksdagen hos Kungl. Maj:t anhåller om ett reservationsanslag snarast möjligt och senast till nästa års riksdag för bidrag till organisationer, som sysslar med rehabilitering av narkotika- och alkoholskadade personer.

Utskottet

Utöver bidrag till Sällskapet Länkarna och andra sammanslutningar av förutvarande alkoholmissbrukare ges stöd åt Riksförbundet för hjälp åt läkemedelsmissbrukare och vissa andra organisationer. Även bidrag till konvalescentvård för narkotikamissbrukare utgår från anslaget. Kungl. Maj:t föreslår en uppräkning av anslaget med 300 000 kr. till 2 600 000 kr.

I motionen 1972: 126 yrkas att flera ideella organisationer blir berättigade till bidrag från anslaget och att anslagsrubriken samtidigt ändras till »Länkrörelsen och andra frivilliga ideella organisationer». I förhållande till Kungl. Maj:ts förslag yrkas en uppräkning av anslaget med 1 milj. kr. Även i motionen 1972: 1012 yrkas en uppräkning av anslaget, i detta fall begränsat till ett belopp av 100 000 kr. Motionärerna vill att detta belopp skall användas för att stödja den omfattande rådgivande och hjälpande verksamheten bland alkohol- och narkotikaskadade som De kristna samfundens nykterhetsrörelse – Social-etisk samhällstjänst bedriver (DKSN:s RIA-arbete). I motionen 1972: 226 föreslås att motsvarande stöd som utgår från förevarande anslag till vissa organisationer skall utgå från ett nytt anslag på 1 milj. kr. till kristna och andra ideella organisationer för arbete bland alkohol- och narkotikamissbrukare. I detta sammanhang behandlar utskottet även motionen 1972: 1029, i vilken bl. a. hänvisas till ovannämnda RIA-arbete av DKSN. I motionen yrkas att riksdagen hos Kungl. Maj:t skall anhålla om ett reservationsanslag snarast möjligt och senast till nästa års riksdag för bidrag till organisationer, som sysslar med rehabilitering av narkotika- och alkoholskadade personer.

Samtliga motioner har till syfte att staten skall stödja även andra ideella organisationer som ägnar sig åt alkoholist- och narkomanvård än dem som nu erhåller sådant stöd.

Vid 1971 års riksdag anförde socialutskottet följande i anledning av en motion med likartat yrkande (SoU 1971: 5 s. 36–37).

Enligt de riktlinjer som statsmakterna fastslagit för vården av narkotikamissbrukare skall vården ordnas inom ramen för landstingens sjukvårdande och kommunernas socialvårdande verksamhet. Statsbidragsgivningen har utformats med utgångspunkt härifrån. Möjligheter föreligger

dock för enskilda organisationer – föreningar eller stiftelser – att erhålla statsbidrag enligt samma principer som gäller för huvudmännen. Som en garanti för kontinuitet i behandlingen förutsätts emellertid i sådana fall en uppgörelse med huvudmannen. Vid sidan härav kan även andra frivilliga initiativ förtjäna uppmärksamhet från samhällets sida. En meningsfull vård av narkotikamissbrukare, liksom av alkoholmissbrukare, är emellertid en kvalificerad uppgift som fordrar noggranna förberedelser och systematisk uppföljning och kontroll. I den mån dessa betingelser kan uppfyllas bör frivilliga insatser kunna komma i fråga för samhällets stöd inte minst då de tar sig uttryck i experiment med nya behandlingsformer.

Utskottet vill understryka att de uttalanden utskottet i enlighet med det anförda gjorde förra året fortfarande äger giltighet. Det finns skäl framhålla att de aktiviteter som olika ideella organisationer utövar för att genom åtgärder som inte är av traditionell institutionskaraktär rehabilitera alkohol- och narkotikamissbrukare synes vara under ytterligare utveckling. Det stöd – bl. a. för experiment med nya behandlingsformer – som i enlighet med utskottets ställningstagande bör kunna utgå till andra ideella organisationer än till dem som nu får stöd ryms uppenbarligen inte i någon mer väsentlig utsträckning inom ramen för förevarande anslag även om anslaget räknas upp i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag, något som utskottet tillstyrker. Utskottet är inte heller berett att i nuvarande budgetläge genom en ytterligare uppräkning av anslaget ge möjlighet till ett sådant utvidgat stöd som föreslås i motionerna. Däremot bör det vara möjligt att senast i nästa års statsverksproposition ge frågan en sådan prioritet att ett nytt anslag kan ställas till förfogande för ändamålet.

Utskottet tillstyrker således motionen 1972: 1029. Syftet med motionerna 1972: 126, 1972: 226 och 1972: 1012, nämligen att få ett ökat stöd till de ideella organisationernas arbete på förevarande område, kommer därigenom också att i väsenlig mån bli tillgodosett.

Utskottet hemställer

1. beträffande *stöd till ideella organisationer för viss vårdverksamhet* att riksdagen med bifall till motionen 1972: 1029, och i anledning av motionerna 1972: 126, 1972: 226 och 1972: 1012 hos Kungl. Maj:t anhåller att förslag framläggs snarast möjligt och senast till nästa års riksdag om ett anslag avseende bidrag till organisationer, som sysslar med rehabilitering av narkotika- och alkoholskadade personer,
2. att riksdagen med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag på motionerna 1972: 126, 1972: 226 och 1972: 1012, samtliga motioner i den mån de inte besvarats genom vad utskottet under 1 hemställt till *Bidrag till Länkrörelsen m. m.* för budgetåret 1972/73 anvisar ett anslag av 2 600 000 kr.

Viss rehabiliteringsverksamhet

40. **Statens arbetsklinik m. fl. anslag.** Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts under punkterna K 1–K 3 (s. 178–182) framlagda förslag och hemställer

att riksdagen för budgetåret 1972/73 anvisar

1. till *Statens arbetsklinik* ett förslagsanslag av 1 975 000 kr.,
2. till *Invaliditetsförebyggande åtgärder m. m.* ett förslagsanslag av 38 900 000 kr.,
3. till *Bidrag till handikappinstitutet* ett anslag av 4 880 000 kr.

41. **Kostnader för viss utbildning av handikappade.** Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts under punkten K 5 (s. 183–186) framlagda förslag och hemställer

1. att riksdagen bemyndigar Kungl. Maj:t att godkänna i statsrådsprotokollet omnämnt avtal mellan staten och Föreningen för bistånd åt vanföra i Göteborg om statens övertagande av Änggårdens yrkesskolor m. m. i Göteborg,
2. att riksdagen till *Kostnader för viss utbildning av handikappade* för budgetåret 1972/73 anvisar ett förslagsanslag av 8 395 000 kr.

42. **Bidrag till anordnande av vissa institutioner för psykiskt utvecklingsstörda. Bidrag till driften av särskolor m. m.** Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts under punkterna K 6 och K 7 (s. 186–189) framlagda förslag och hemställer

att riksdagen för budgetåret 1972/73 anvisar

1. till *Bidrag till anordnande av vissa institutioner för psykiskt utvecklingsstörda* ett reservationsanslag av 10 000 000 kr.,
2. till *Bidrag till driften av särskolor m. m.* ett förslagsanslag av 89 000 000 kr.

43. **Bidrag till handikapporganisationer.** Kungl. Maj:t har under punkten K 8 (s. 189–192) föreslagit riksdagen att till Bidrag till handikapporganisationer för budgetåret 1972/73 anvisa ett reservationsanslag av 2 000 000 kr.

Motioner

1. I motionen 1972: 123 av herr Hamrin m. fl. (fp) hemställs att riksdagen beslutar att anslaget för handikapporganisationernas allmänna verksamhet skall utgå med 2 700 000 kr. samt att hos Kungl. Maj:t hemställa om att detta anslag från budgetåret 1973/74 ytterligare renodlas genom att belopp avseende praktiska aktiviteter i handikapprörelsens regi genomgående redovisas i annan ordning.

2. I motionen 1972: 473 av fru Nilsson i Kristianstad (c) och fru

Olsson i Helsingborg (c) hemställs att riksdagen till Bidrag till handikapporganisationer för budgetåret 1972/73 anvisar ett reservationsanslag av 2 700 000 kr.

3. I motionen 1972: 483 av herr Åkerlind (m) hemställs att riksdagen till Bidrag till handikapporganisationer för budgetåret 1972/73 anvisar ett reservationsanslag av 3 000 000 kr.

4. I motionen 1972: 663 av fru Eriksson i Stockholm m. fl. (s, m) hemställs att riksdagen måtte under punkt 8 i statsverkspropositionens bilaga 7 besluta om ett särskilt anslag av 25 000 kr. till en ungdomstidning för synskadade och att till Bidrag till handikapporganisationer för budgetåret 1972/73 anvisa ett reservationsanslag av 2 025 000 kr.

5. I motionen 1972: 1019 av fröken Pehrsson m. fl. (c, m) hemställs att riksdagen anvisar 60 000 kr. till De blindas förenings verksamhet för dövblinda under budgetåret 1972/73.

6. I motionen 1972: 1021 av herr Alf Pettersson i Malmö m. fl. (s, fp) hemställs att riksdagen som sin mening ger Kungl. Maj:t till känna vad i motionen anförts om fördelning av bidrag till handikapporganisationer.

Utskottet

Efter förslag av handikapputredningen har Kungl. Maj:t under ett gemensamt anslag tagit upp statens bidrag över socialdepartementets huvudtitel till handikapporganisationernas allmänna verksamhet. Likaledes efter förslag av handikapputredningen har föredragande departementschefen förordat att fördelningen mellan handikapporganisationerna av det totala anslagsbeloppet för organisationernas allmänna verksamhet skall beslutas av Kungl. Maj:t. Yttrande angående denna fördelning avses inhämtas från statens handikappråd.

Även utskottet anser en sådan ordning som den nämnda vara lämplig för fördelningen av anslaget. Det blir härigenom möjligt att vid fördelningen utnyttja den expertis på handikappfrågor som finns samlad i handikapprådet.

Kungl. Maj:t har föreslagit en ökning av statens bidrag till handikapporganisationernas allmänna verksamhet med 322 000 kr. till 2 000 000 kr.

I sex motioner tas upp frågor om en ytterligare ökning av anslaget eller om fördelningen av detta mellan organisationerna.

Höjning av anslaget yrkas i motionerna 1972: 123 och 1972: 473 med 700 000 kr. och i motionen 1972: 483 med 1 milj. kr. utöver den höjning som Kungl. Maj:t föreslagit. I två motioner förordas en specialdestination till De blindas förening av vissa medel. I motionen 1972: 663 yrkas sålunda höjning av anslaget med 25 000 kr. som skulle användas till en ungdomstidning för synskadade. Vidare yrkas i motionen 1972: 1019 att 60 000 kr. skall anvisas till föreningens verksamhet för dövblinda.

I ovannämnda motion 1972: 123 yrkas utöver en höjning av anslaget

att riksdagen hos Kungl. Maj:t skall hemställa att anslaget från budgetåret 1973/74 ytterligare renodlas genom att belopp avseende praktiska aktiviteter i handikapprörelsens regi genomgående redovisas i annan ordning. Slutligen framställs i motionen 1972: 1021 ett yrkande som innebär att vid fördelningen av anslaget bidrag skulle utgå i första hand för den etablerade verksamheten hos handikapporganisationer som bedriver direkta aktiviteter för de handikappade.

Även enligt utskottets mening är det motiverat med en höjning av anslaget till handikapporganisationerna. Höjningen bör bestämmas till det av Kungl. Maj:t föreslagna beloppet. Utskottet avstyrker således motionen 1972: 123 i motsvarande del, motionen 1972: 473 och motionen 1972: 483 samt motionerna 1972: 663 och 1972: 1019, de båda sistnämnda motionerna såvitt avser höjning av anslaget.

Ett ställningstagande från riksdagens sida till frågorna om bidrag till utgivande av en ungdomstidning för synskadade och till verksamhet för de dövblinda skulle innebära ett föregripande av den bedömning beträffande bidragsfördelningen som handikapporganisationerna och Kungl. Maj:t i enlighet med det inledningsvis sagda bör göra. Utskottet avstyrker därför yrkandena i dessa avseenden. Av samma skäl avstyrker utskottet yrkandet i motionen 1972: 1021 om avgränsning av bidragsberättigade organisationer.

Utskottet kan inte biträda förslaget i motionen 1972: 123 om en uppdelning av förevarande anslag.

Utskottet hemställer

1. att riksdagen med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag på motionen 1972: 123 i motsvarande del samt motionen 1972: 473, motionen 1972: 483, motionen 1972: 663 och motionen 1972: 1019, de båda sistnämnda motionerna i motsvarande del, till *Bidrag till handikapporganisationer* för budgetåret 1972/73 anvisar ett reservationsanslag av 2 000 000 kr.,
2. beträffande *frågan om specialdestination av viss del av anslaget* att riksdagen avslår motionen 1972: 663 och motionen 1972: 1019, båda motionerna i motsvarande del,
3. beträffande *avgränsningen av bidragsberättigade organisationer* att riksdagen avslår motionen 1972: 1021,
4. beträffande *uppdelning av anslaget* att riksdagen avslår motionen 1972: 123 i motsvarande del.

44. **Kostnader för viss verksamhet för blinda. Ersättning till postverket för befordran av blindskriftsförsändelser.** Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts under punkterna K 9 och K 10 (s. 193–194) framlagda förslag och hemställer

att riksdagen för budgetåret 1972/73 anvisar

1. till *Kostnader för viss verksamhet för blinda* ett förslagsanslag av 2 210 000 kr.,
2. till *Ersättning till postverket för befordran av blindskriftsförsändelser* ett förslagsanslag av 2 265 000 kr.

45. Färdtjänst för handikappade

Motioner

1. I motionen 1972: 122 av herr Hamrin m. fl. (fp) hemställs att riksdagen beslutar att begära att Kungl. Maj:t skyndsamt framlägger förslag till statsbidrag till den kommunala färdtjänsten i avvaktan på förslag från utredningen om kostnadsfördelningen mellan stat och kommun.

2. I motionen 1972: 156 (motivering i motionen 1972: 122) av herr Hamrin m. fl. (fp) hemställs att riksdagen beslutar att hos Kungl. Maj:t begära förslag om vidgad rätt till stöd vid inköp av bil för handikappade.

3. I motionen 1972: 475 av herr Måbrink m. fl. (vpk) hemställs att riksdagen beslutar om en utredning i syfte att undersöka möjligheterna att införa ett »rikskort» för de handikappades färdtjänst.

4. I motionen 1972: 666 av herr Gustavsson i Ängelholm m. fl. (s) hemställs att riksdagen som sin mening uttalar att statsbidrag för inköp av invalidbil efter särskild prövning må kunna utgå även till handikappad som själv inte har möjlighet köra bil men som vårdas i hemmet av nära anhörig som har körkort.

5. I motionen 1972: 994 av fröken Andersson i Stockholm m. fl. (c) hemställs att riksdagen beslutar att hos Kungl. Maj:t begära att – i avvaktan på förslag från utredningen om kostnadsfördelningen mellan stat och kommun – förslag skyndsamt läggs fram om statsbidrag till den kommunala färdtjänsten.

Utskottet

I detta avsnitt behandlas motioner beträffande kommunernas färdtjänst m. m. för handikappade.

Handikapputredningen föreslog i sitt betänkande Bättre socialtjänst för handikappade bl. a. *att* varje kommun bör tillhandahålla förflyttningshandikappade effektiv färdtjänst, *att* färdtjänsten bör överallt få anlitas oberoende av målet och tidpunkten för samt avsikten med resan, *att* färdtjänsteresenären bör erlägga en avgift för resan som ansluter sig till priset för motsvarande färd med allmänna kommunikationer, *att* varje kommun bör upprätta och socialstyrelsen godkänna en plan för färdtjänsten *samt att* kommunerna bör få statsbidrag till kostnaden för färdtjänsten med 35 % av nettokostnaden för denna.

Vidare föreslog utredningen bl. a. *att* i vissa fall en möjlighet bör öppnas att som ett komplement till färdtjänsten tillhandahålla handikappade egen bil, *att* kommunerna bör vara huvudmän för verksamheten att som komplement till färdtjänsten tillhandahålla handikappade egen bil, *att* anskaffningskostnaden för bil åt handikappad som komplement till färdtjänsten bör fördelas mellan den handikappade, kommunen och staten, *att* den handikappade bör betala 10 % av denna kostnad, kommunen 30 % och staten 60 % *samt att* den som erhåller bil som komplement till färdtjänsten bör från staten få ett årligt driftbidrag om 500 kr.

Föredragande departementschefen anför i sin översikt över samhällets åtgärder för handikappade att eftersom frågan om statliga stimulansbidrag som berör kommunernas ekonomiska engagemang kommer att tas upp till behandling i den nyligen tillsatta utredningen om kommunernas ekonomi, betänkandet har lämnats till denna utredning för prövning i samband med behandlingen av hithörade frågor.

I motionerna 1972: 122 och 1972: 994 yrkas att riksdagen skall begära att – i avvaktan på förslag från utredningen om kostnadsfördelningen mellan stat och kommun – Kungl. Maj:t skyndsamt lägger fram förslag om statsbidrag till den kommunala färdtjänsten. I motionen 1972: 156 yrkas under hänvisning till handikapputredningens ovan redovisade ställningstagande att riksdagen skall begära förslag om vidgad rätt till stöd vid inköp av bil för handikappade. Ett likartat yrkande framställs i motionen 1972: 666.

Slutligen yrkas i motionen 1972: 475 att riksdagen skall besluta om en utredning som skall undersöka möjligheterna att införa »rikskort» för de handikappades färdtjänst.

Som handikapputredningen framhåller har möjligheten till trygg och bekväm förflyttning genom en väl utbyggd färdtjänst stor betydelse för handikappade som inte kan utnyttja de allmänna kommunikationerna. En fungerande färdtjänst underlättar deras integration vilket är en förutsättning för normaliseringen. Det ansvar för de handikappade och deras omvårdnad som åvilar kommunerna innebär att även färdtjänsten är en uppgift för dessa. Frågan huruvida statsbidrag bör utgå för att stimulera utbyggnaden av färdtjänsten bör prövas inom den ovan nämnda kommunalekonomiska utredningen. Utskottet avstyrker därför motionerna 1972: 122 och 1972: 994. Av samma skäl avstyrks motionerna 1972: 156 och 1972: 666.

Det är naturligt att efter hand som färdtjänsten utvecklas i kommunerna en strävan mot samarbete även på detta område uppstår. I detta hänseende får utskottet som ett exempel framhålla att i Kronobergs län, där färdtjänst, om än med skiftande grad av utbyggnad, finns i de flesta kommuner, man genomfört viss samordning av kommunernas färdtjänst och i samband därmed under medverkan av Svenska kommunförbundets länsavdelning diskuterat frågan om att få till stånd en möjlighet för handikappade inom länet att anlita färdtjänst – i den mån sådan finns –

även i andra kommuner än där de är bosatta. Det kan också nämnas att inom Svenska taxiförbundet möjligheterna övervägs att införa någon form av kreditkort som kan göra det möjligt för handikappade att anlita färdtjänst i den mån sådan finns även i andra kommuner än den där de är bosatta. Under hänvisning till det anförda avstyrker utskottet motionen 1972: 475.

Utskottet hemställer

1. beträffande *statsbidrag till färdtjänsten för handikappade* att riksdagen avslår motionen 1972: 122 och motionen 1972: 994,
2. beträffande *stöd till handikappade för inköp av bil* att riksdagen avslår motionen 1972: 156 och motionen 1972: 666,
3. beträffande *»rikskort» för färdtjänsten för handikappade* att riksdagen avslår motionen 1972: 475.

Arbetarskydd m. m.

46. **Arbetarskyddsstyrelsen. Yrkesinspektionen.** Kungl. Maj:t har under punkterna L 1 och L 2 (s. 195–204) föreslagit riksdagen

(L 1) att besluta att arbetsmedicinska institutet skall uppgå i arbetarskyddsstyrelsen den 1 juli 1972, att godkänna de riktlinjer för omorganisationen av arbetarskyddsstyrelsen som framgår av vad som anförts i statsrådsprotokollet, att bemyndiga Kungl. Maj:t att vid arbetarskyddsstyrelsen inrätta en ordinarie tjänst för överdirektör med beteckningen p samt att till Arbetarskyddsstyrelsen för budgetåret 1972/73 anvisa ett förslagsanslag av 25 965 000 kr., varav 178 000 kr. att avräknas mot automobilskattemedlen, samt

(L 2) att till Yrkesinspektionen för budgetåret 1972/73 anvisa ett förslagsanslag av 22 730 000 kr., varav 1 282 000 kr. att avräknas mot automobilskattemedlen.

Motion

I motionen 1972: 1020 av herr Persson i Stockholm m. fl. (s) hemställs

A. att riksdagen hos Kungl. Maj:t anhåller att uppgiften att kontrollera arbetstiden inom vägtrafiken snarast överförs från arbetarskyddsverket till trafiksäkerhetsverket,

B. att i anslutning därtill

a) två befintliga byrådirektörstjänster vid arbetarskyddsstyrelsens arbetstidsbyrå samt viss biträdespersonal överförs till trafiksäkerhetsverket,

b) trafiksäkerhetsverket får sju nya regionala tjänster – en för varje distrikt – och antalet i årets statsverksproposition föreslagna nya tjänster till yrkesinspektionen i motsvarande grad minskas.

Utskottet

I motionen 1972: 1020 yrkas att tillsynsverksamheten i fråga om arbetstiden inom vägtrafiken skall överflyttas från arbetarskyddsverket till statens trafiksäkerhetsverk. I anslutning härtill framställs vissa yrkanden beträffande tjänster för personal vid arbetarskyddsstyrelsen, yrkesinspektionen och statens trafiksäkerhetsverk. I motionen anförs – under hänvisning till upprepade framställningar från arbetarskyddsstyrelsen och trafiksäkerhetsverket till Kungl. Maj:t – att arbetstidskontrollen i stor utsträckning kommit att förläggas till väg och att detta medfört nackdelar bl. a. genom att det ofta blir fråga om en tredubbel kontroll, nämligen av polisen, trafiksäkerhetsverket och yrkesinspektionen.

Utskottet vill inte bestrida att de skäl, som anförts i de båda myndigheternas framställningar och som åberopas av motionärerna som stöd för yrkandet om överflyttning av tillsynen över arbetstidsbestämmelserna för vägtrafiken, kan motivera att man omprövar frågan om hos vilken myndighet tillsynen skall ligga. Med hänsyn till att frågan om bl. a. organisationen av arbetarskyddsstyrelsen och yrkesinspektionen är föremål för översyn av arbetsmiljöutredningen och till att förslag i dessa frågor kan förväntas inom en relativt nära framtid bör emellertid motionen inte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Utskottet biträder Kungl. Maj:ts förslag beträffande anslagen till arbetarskyddsstyrelsen och yrkesinspektionen. Förslagen innebär en kraftig förstärkning av arbetarskyddets resurser.

Utskottet hemställer

1. beträffande *kontrollmyndighet i fråga om arbetstiden inom vägtrafiken* att riksdagen avslår motionen 1972: 1020 i motsvarande del,
2. beträffande *överförande av vissa tjänster från arbetarskyddsstyrelsen till trafiksäkerhetsverket* att riksdagen avslår motionen 1972: 1020 i motsvarande del,
3. att riksdagen beslutar att arbetsmedicinska institutet skall uppgå i arbetarskyddsstyrelsen den 1 juli 1972,
4. att riksdagen godkänner de riktlinjer för omorganisationen av arbetarskyddsstyrelsen som framgår av statsrådsprotokollet,
5. att riksdagen bemyndigar Kungl. Maj:t att vid arbetarskyddsstyrelsen inrätta en ordinarie tjänst för överdirektör med beteckningen p,
6. att riksdagen till *Arbetarskyddsstyrelsen* för budgetåret 1972/73 anvisar ett förslagsanslag av 25 965 000 kr., varav 178 000 kr. att avräknas mot automobilskattemedlen,
7. beträffande *inrättande av vissa tjänster vid trafiksäkerhetsverket i stället för inom yrkesinspektionen* att riksdagen avslår motionen 1972: 1020 i motsvarande del,

8. att riksdagen till *Yrkesinspektionen* för budgetåret 1972/73 anvisar ett förslagsanslag av 22 730 000 kr., varav 1 282 000 kr. att avräknas mot automobilskattemedlen.

Internationell samverkan

47. **Socialattachéer.** Kungl. Maj:t har under punkten M 1 (s. 205–206) föreslagit riksdagen att till Socialattachéer för budgetåret 1972/73 anvisa ett förslagsanslag av 825 000 kr.

Motioner

1. I motionen 1972: 327 av herr Björck i Nässjö (m) hemställs
att en ny tjänst som socialattaché inrättas,
att bevakningsområdet fastställs till Latinamerika,
att placering sker i Buenos Aires.

2. I motionen 1972: 993 av herr Andersson i Nybro m. fl. (c) hemställs att riksdagen som sin mening uttalar att Kungl. Maj:t snarast bör överväga att inrätta en socialattachétjänst i något östeuropeiskt land.

Utskottet

Sverige har för närvarande fyra socialattachéer. De är stationerade i Washington, London, Bryssel och Bonn. För attachén i Bryssel är verksamhetsområdet medlemsländerna i de europeiska gemenskaperna.

I motionen 1972: 327 hemställs att en ny tjänst som socialattaché inrättas och att denne attaché placeras i Buenos Aires med Latinamerika som verksamhetsområde. I motionen 1972: 993 vill motionärerna att riksdagen skall uttala att Kungl. Maj:t bör överväga att inrätta en socialattachétjänst i något östeuropeiskt land.

Socialattachéerna har som huvuduppgift att förse myndigheter och arbetsmarknadens parter med upplysningar i socialpolitiska och arbetsmarknadspolitiska frågor. Som socialutskottet anförde vid 1971 års riksdag (SoU 1971: 5 s. 46) talar skäl för en ökning av antalet socialattachéer efter hand som resurserna medger. Frågan om placering och verksamhetsområde får därvid avgöras från fall till fall. För närvarande kan utskottet inte biträda förslag om utökning av antalet tjänster för socialattachéer. Motionerna avstyrks.

Utskottet hemställer

1. beträffande *en socialattachétjänst i Buenos Aires* att riksdagen avslår motionen 1972: 327,
2. beträffande *en socialattachétjänst i något östeuropeiskt land* att riksdagen avslår motionen 1972: 993,
3. att riksdagen till *Socialattachéer* för budgetåret 1972/73 anvisar ett förslagsanslag av 825 000 kr.

48. **Internationellt socialpolitiskt samarbete m. fl. anslag.** Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts under punkterna M 2–M 5 (s. 206–208) framlagda förslag och hemställer

att riksdagen för budgetåret 1972/73 anvisar

1. till *Internationellt socialpolitiskt samarbete* ett förslagsanslag av 3 365 000 kr.,
2. till *Bidrag till världshälsovårdsorganisationen m. m.* ett förslagsanslag av 5 610 000 kr.,
3. till *Vissa internationella resor* ett reservationsanslag av 85 000 kr.,
4. till *Vissa internationella kongresser i Sverige* ett reservationsanslag av 150 000 kr.

KAPITALBUDGETEN

Statens allmänna fastighetsfond

49. **Utbyggande av karolinska sjukhuset m. fl. anslag.** Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts under punkterna II 8–II 10 (s. 209–223) framlagda förslag och hemställer

att riksdagen för budgetåret 1972/73 anvisar

1. till *Utbyggande av karolinska sjukhuset* ett investeringsanslag av 10 000 000 kr.,
2. till *Uppförande av ett personalbostadshus för karolinska sjukhuset* ett investeringsanslag av 1 000 kr.,
3. till *Utbyggande av akademiska sjukhuset i Uppsala* ett investeringsanslag av 11 828 000 kr.

50. **Vissa byggnadsarbeten m. m. inom socialdepartementets verksamhetsområde.** Kungl. Maj:t har under punkten II 11 (s. 223–235) föreslagit riksdagen att till Vissa byggnadsarbeten m. m. inom socialdepartementets verksamhetsområde för budgetåret 1972/73 anvisa ett investeringsanslag av 21 500 000 kr.

Motion

I motionen 1972: 1034 av herr Åkerlind (m) hemställs att riksdagen vid behandlingen av statsverkspropositionen, bilaga 7, till Vissa byggnadsarbeten m. m. inom socialdepartementets verksamhetsområde för budgetåret 1972/73 anvisar ett investeringsanslag av 17 500 000 kr.

Utskottet

I Kungl. Maj:ts förslag förordas för vissa byggnadsarbeten m. m. vid ungdomsvårdsskolorna en investeringsplan med beräknad medelsförbrukning för budgetåret 1972/73 av 5,1 milj. kr. I motionen 1972: 1034

föreslås en minskning av detta belopp med 4 milj. kr.

I investeringsplanen har bl. a. förordats en första medelsanvisning av 700 000 kr. för byggnadsarbeten avseende administrationsbyggnad vid Eknäs. Vidare har under rubriken Olika skolor förordats medelsanvisningar för följande ändamål, nämligen för byggande av personalbostäder 725 000 kr., för utbyggnad av idrottsplaner 450 000 kr., för om- och tillbyggnadsarbeten m. m. 2 400 000 kr. och för arbeten med vägar och markplanering 85 000 kr.

I motionen föreslås att byggnadsarbetena vid Eknäs uppskjuts. Vidare föreslås att projekten under rubriken Olika skolor i görligaste mån uppskjuts och att inom ramen för en medelsanvisning av totalt 360 000 kr. endast de nödvändigaste arbetena kommer till stånd. Detta skulle innebära att anslaget kunde i förhållande till Kungl. Maj:ts förslag minskas med 4 milj. kr. till 17,5 milj. kr. Motionären framhåller att det framtida behovet av platser vid ungdomsvårdsskolorna är svårt att beräkna på grund av utvecklingen mot vård utom skola och menar att det därför finns en risk för felinvesteringar.

Utskottet har inhämtat att en betydande del av den beräknade medelsförbrukningen nästa budgetår avser fortsättningen av arbeten som redan påbörjats. Beträffande sådana arbeten räknar man under budgetåret med en förbrukning av ca 56 000 kr. till personalbostäder, ca 350 000 kr. till idrottsplaner och ca 980 000 kr. till diverse om- och tillbyggnadsarbeten. Vidare beräknas större delen av de föreslagna medlen för vägar och markplanering gå åt för fortsättande av sådana arbeten som påbörjades före budgetåret 1972/73.

Det är uppenbart att sådana arbeten som redan påbörjats inte bör avbrytas utan mycket tungt vägande skäl. Då det gäller andra investeringar får utskottet framhålla att ungdomsvårdsskolorna på många håll är i behov av en omfattande upprustning. Även om det är svårt att beräkna det framtida behovet av platser på ungdomsvårdsskolor – denna fråga har starkt samband med socialutredningens arbete – kan utskottet mot bakgrund av det anförda inte biträda motionsyrkandet.

Medelsanvisningen föranleder inte heller i övrigt någon erinran från utskottets sida.

Utskottet hemställer

att riksdagen med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag på motionen 1972: 1034 till *Vissa byggnadsarbeten m. m. inom socialdepartementets verksamhetsområde* för budgetåret 1972/73 anvisar ett investeringsanslag av 21 500 000 kr.

Statens utlåningsfonder

51. **Statens bosättningslånefond.** Kungl. Maj:t har under punkten IV 3 (s. 236–237) föreslagit riksdagen att till Statens bosättningslånefond för budgetåret 1972/73 anvisa ett investeringsanslag av 1 000 kr.

Motion

I motionen 1972: 121 (motivering i motionen 1972: 160) av herr Hamrin m. fl. (fp) hemställs att riksdagen beslutar att lånerätten för statliga bosättningslån utvidgas till att omfatta även ensamstående handikappade.

Utskottet

Från statens bosättningslånefond lämnas bosättningslån till trolovade eller äkta makar, ensamstående föräldrar samt till personer som stadigvarande sammanbor under äktenskapsliknande förhållanden.

I motionen 1972: 121 yrkas att lånerätten skall utvidgas till att omfatta även ensamstående handikappade.

Frågan om bosättningslån för alla ensamstående övervägs av familjepolitiska kommittén. Denna kommer att avge sitt huvudbetänkande inom de närmaste månaderna. Utskottet avstyrker med hänsyn till det anförda motionsyrkandet.

Utskottet hemställer

1. beträffande *bosättningslån till ensamstående handikappade* att riksdagen avslår motionen 1972: 121,
2. att riksdagen till *Statens bosättningslånefond* för budgetåret 1972/73 anvisar ett investeringsanslag av 1 000 kr.

Fonden för låneunderstöd

52. **Lån till anordnande av barnstugor m. fl. anslag.** Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts under punkterna V 1–V 4 (s. 238–240) framlagda förslag och hemställer

att riksdagen för bugetåret 1972/73 anvisar

1. till *Lån till anordnande av barnstugor* ett investeringsanslag av 20 000 000 kr.,
2. till *Lån till byggande av sjukhem* ett investeringsanslag av 31 000 000 kr.,
3. till *Lån till nybyggnader vid erkända vårdanstalter för alkoholmissbrukare m. m.* ett investeringsanslag av 1 000 kr.,
4. till *Lån till utländska läkare för viss efterutbildning* ett investeringsanslag av 1 000 kr.

UPPSKJUTNA FRÅGOR

53. **Uppskjutna frågor**

Utskottet kommer senare under sessionen att yttra sig beträffande Kungl. Maj:ts under följande punkter framlagda förslag, nämligen

H 3 Bidrag till anordnande av kliniker för psykiskt sjuka m. m.

H 4 Bidrag till driften av kliniker för psykiskt sjuka m. m.
H 5 Bidrag till viss hälso- och sjukvård
K 4 Bidrag till vissa hjälpmedel för handikappade
vilket utskottet här anmäler.

Stockholm den 7 mars 1972

På socialutskottets vägnar

GÖRAN KARLSSON

Vid ärendets slutbehandling inom utskottet har närvarit herrar Karlsson i Huskvarna (s), Gustavsson i Alvesta (c), Svensson i Kungälv (s), Hamrin (fp), Dahlberg (s), fru Skantz (s), herr Larsson i Öskevik (c), fru Sigurdsen (s), herrar Hyltander (fp), Johnsson i Blentarp (s), Andreasson (c), Nordberg (s), Åkerlind (m), fru Marklund (vpk) och herr Nisser (m).

Herr Hyltander (fp) har ersatts av herr Romanus (fp) vid behandlingen av punkterna 1–9 och av fru Frænkel (fp) vid behandlingen av punkterna 43–53.

Fru Marklund (vpk) har ersatts av herr Hagberg (vpk) vid behandlingen av punkterna 1–7 och 40–53.

Herr Nisser (m) har närvarit vid behandlingen av punkterna 18–53. Han har ersatts av herr Werner i Malmö (m) vid behandlingen av punkterna 1–10.

Reservationer

Vid 2. **Allmänna barnbidrag**

1. beträffande *indexreglering av de allmänna barnbidragen* av herr Hagberg (vpk) som anser

dels att det avsnitt på s. 2 i utskottets betänkande som börjar med »Familjepolitiska kommittén kommer» och slutar med »därför motionen 1972: 471» bort ha följande lydelse:

»Familjepolitiska kommittén skall inom några månader redovisa sina förslag till utformningen av hela det framtida ekonomiska stödet till barnfamiljerna. Utgångspunkten synes vara att de allmänna barnbidragen alltjämt skall bilda stommen i detta stöd. Kommittén kommer också att behandla barnbidragens, liksom andra familjepolitiska förmåners, värde- och standardbeständighet. Detta bör dock inte hindra riksdagen att, såsom föreslås i motionen 1972: 471, besluta om indexreglering av de allmänna barnbidragen.

Det faktum att de allmänna barnbidragens värde kraftigt urholkats av de senaste årens prisstegringar har återigen belysts i den aktuella debat-

ten om barnfamiljernas ekonomiska situation. För att hindra en fortsatt försämring av den viktigaste delen av konsumtionsstödet till barnfamiljerna bör indexregleringen nu genomföras. Förslag om erforderliga lagändringar bör snarast föreläggas riksdagen så att indexregleringen kan träda i kraft från och med nästa år.»

dels att utskottet under 1 bort hemställa

»1. beträffande *indexreglering av de allmänna barnbidragen* att riksdagen i anledning av motionen 1972: 471 hos Kungl. Maj:t hemställer om förslag till indexreglering av barnbidragen,»

2. beträffande *en plan för familjepolitiken* av herrar Gustavsson i Alvesta (c), Hamrin (fp), Larsson i Öskevik (c), Andreasson (c) och Romanus (fp) som anser

dels att det avsnitt på s. 2 i utskottets betänkande som börjar med »Inom några månader» och slutar med »för barnstödets utbyggnad» bort ha följande lydelse:

»Familjepolitiska kommittén har ett mycket omfattande uppdrag. Med utgångspunkt i att de allmänna barnbidragen alltjämt skall bilda stommen i konsumtionsstödet för barnfamiljerna skall kommittén överväga samhällets totala stöd för barnfamiljerna. Huvuduppgiften skall därvid vara att undersöka effektiviteten av olika stödformer och pröva deras inbördes sammansättning och avvägning inom ramen för vissa alternativ för det totala stödet. Frågan om införande av ett särskilt vårdnadsbidrag till familjer med barn ingår bland de uppgifter som kommittén har att utreda. Kommittén skall i sitt arbete beakta det direkta samband som råder mellan stödet till barnfamiljerna och skattesystemets utformning. Kommittén kommer att inom några månader redovisa huvuddelen av sitt uppdrag.

Frågan om en samlad familjepolitisk reform har varit aktuell under mycket lång tid. Under denna tid har vissa delreformer på området kommit till stånd. Inte vid något tillfälle har emellertid en mera fullständig avvägning skett mellan generella stödåtgärder och mellan olika selektiva stödformer. Behovet av en sådan bedömning har accentuerats genom 1970 års skattereform. Vissa uttalanden i propositionen 1971: 156 om höjda bostadstillägg för barnfamiljer m. m. ger anledning till befogad tveksamhet om Kungl. Maj:t kommer att underställa riksdagen förslag som täcker hela fältet. Med hänsyn härtill är det enligt utskottets mening angeläget framhålla att ett samlat förslag måste läggas fram av Kungl. Maj:t så att riksdagen får tillfälle att i ett sammanhang ta ställning till hur familjepolitiken skall utformas. Förslaget bör innefatta ett samlat program för den familjepolitiska reformverksamheten och bör därför ta upp alla frågor som anges i motionen. Det bör föreläggas 1973 års riksdag.»

dels att utskottet under 4 bort hemställa

»4. beträffande *en plan för familjepolitiken* att riksdagen med bifall till motionen 1972: 467 hos Kungl. Maj:t hemställer om förslag till en plan för familjepolitiken innehållande utbyggnad och värdesäkring av de allmänna barnbidragen, översyn av stödet till familjer med låg inkomst och flera barn samt införande av vårdnadsbidrag i enlighet med vad i motionen anförts.»

Vid 4. **Bostadstillägg för barnfamiljer, m. m.**

3. beträffande *procentsatsen för statsbidrag till kommunala bostadstillägg för barnfamiljer* av herrar Gustavsson i Alvesta (c), Hamrin (fp), Larsson i Öskevik (c) Andreasson (c) och Romanus (fp) som anser

dels att det avsnitt på s. 4 i utskottets betänkande som börjar med »Genom höjningen av» och slutar med »bör därför avslås» bort ha följande lydelse:

»Utskottet delar motionärernas uppfattning att den metod som vid höstriksdagen valdes för att täcka kommunernas ökade kostnader för kommunala bostadstillägg inte ger någon garanti för att den enskilda kommunen får sina ökade kostnader för kommunala bostadstillägg täckta. Det är särskilt otillfredsställande att ökade kostnader vältras över på kommunerna i rådande kommunalekonomiska läge. Tillsammans med tidigare kostnadsövervältringar kan detta, som framhålls i motionen, leda till ytterligare höjningar av kommunalskatterna med därav följande negativa verkningar. Med hänsyn till det anförda anser utskottet att statsbidraget till kommunala bostadstillägg bör bestämmas så att det i huvudsak helt täcker den ökade kostnaden för tilläggen. Statsbidraget bör därför som föreslås i motionen 1972: 329 fastställas till 75 % av kostnaderna för de statsbidragsberättigande kommunala bostadstilläggen.»

dels att utskottet under 1 bort hemställa

»1. beträffande *procentsatsen för statsbidrag till kommunala bostadstillägg för barnfamiljer* att riksdagen med bifall till motionen 1972: 329 i motsvarande del ger Kungl. Maj:t till känna vad utskottet anfört,»

4. beträffande *bostadstillägg då barn omhändertagits för samhällsvård* av herr Hagberg (vpk) som anser

dels att det avsnitt i utskottets betänkande som börjar på s. 4 med »I bostadsstyrelsens tillämpningsföreskrifter» och slutar på s. 5 med »utskottet motionen 1972: 478» bort ha följande lydelse:

»Enligt bostadsstyrelsens tillämpningsföreskrifter och anvisningar till kungörelserna om de statliga och kommunala bostadstilläggen måste barnet varje år vistas i hemmet under minst så lång tid som motsvarar vanliga skolferier för att familjen skall få uppbära bostadstillägg. Denna regel tillämpas i allmänhet generöst, men det förekommer fall då omhändertagandet för samhällsvård får den konsekvensen för familjen att bostadstillägget upphör. Detta kan t. ex. inträffa då ett barn i förskoleåldern tas om hand för vård i fosterhem eller institution medan behandlingsinsatser sätts in för att göra unga föräldrar bättre socialt anpassade och få tid att göra hemmiljön så god att barnet åter kan vistas där. I en sådan situation kan behandlingsinsatserna bli så långvariga och möjligheterna att under tiden låta barnet vistas i hemmet så små att regeln om hemmavistelse motsvarande skolferie inte kan följas. Familjen förlorar då bostadstillägget och en av möjligheterna att nå det resultat behandlingsinsatserna avser.

Även om familjepolitiska kommittén i sitt slutbetänkande väntas komma med förslag som gäller bostadsstödet till barnfamiljerna anser utskottet det värdefullt att riksdagen nu beslutar att bestämmelser skall införas som gör det möjligt att i vissa fall låta bostadstillägget utgå även efter omhändertagande av ett barn för samhällsvård. Utskottet tillstyrker därför yrkandet i motionen 1972: 478.»

dels att utskottet under 2 bort hemställa

»2. beträffande *bostadstillägg då barn omhändertagits för samhällsvård* att riksdagen med bifall till motionen 1972: 478 ger Kungl. Maj:t till känna vad utskottet anfört,»

5. beträffande *medelsberäkningen* – under förutsättning av bifall till reservationen 3 – av herrar Gustavsson i Alvesta (c), Hamrin (fp), Larsson i Öskevik (c), Andreasson (c) och Romanus (fp) som anser

dels att den mening på s. 5 i utskottets betänkande som börjar med »Utskottet har inte» och slutar med »erinra mot medelsberäkningen» bort ha följande lydelse:

»Som en följd av att utskottet förordar att statsbidraget till de kommunala bostadstilläggen skall höjas från 60 % till 75 % av kostnaden uppstår i förhållande till Kungl. Maj:ts förslag ett ökat medelsbehov av 55 milj. kr. för helt år. Det av Kungl. Maj:t begärda anslaget till bostadstillägg för barnfamiljer m. m. bör därför i enlighet med vad som föreslås i motionen 1972: 329 räknas upp med nämnda belopp.»

dels att utskottet under 3 bort hemställa

»3. att riksdagen i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och med bifall till motionen 1972: 329 i motsvarande del till *Bostadstillägg för barnfamiljer, m. m.* för budgetåret 1972/73 anvisar ett förslagsanslag av 870 000 000 kr.»

Vid 8. **Bidrag till driften av barnstugor**

6. beträffande *grunderna för statsbidrag till driften av barnstugor* av herrar Hamrin (fp) och Romanus (fp) som anser att det avsnitt på s. 10 i utskottets betänkande som börjar med »1968 års barnstugeutredning» och slutar med »utskottet motionen 1972: 1022» bort ha följande lydelse:

»Flera skäl talar för att statsbidragen till kommunernas driftkostnader för daghem och fritidshem bör höjas. Den kommunala barntillsynen har nu fått en sådan omfattning att driftkostnaderna utgör en stor post i kommunernas budget. I nuvarande besvärliga läge för den kommunala ekonomin har detta på många håll lett till att man finner det svårt att fullfölja en önskvärd utbyggnad av barntillsynen. En sådan utveckling måste undvikas, eftersom behovet av barntillsyn fortfarande är mycket stort.

En höjning av statsbidragen är också önskvärd för att möjliggöra en sänkning av föräldraavgifterna med sikte på en enhetstaxa på rimlig nivå. De brant inkomstgraderade taxor som nu på många håll tillämpas skapar tillsammans med marginalskatter och bostadstillägg helt oacceptabla marginaleffekter för barnfamiljer med vanliga inkomster.

Den höjning av statsbidraget till daghem och fritidshem som beslöts i höstas var avsedd att kompensera kommunerna för deras ökade kostnader för kommunala bostadstillägg för barnfamiljer och innebar alltså inte någon reell förbättring.»

dels att utskottet under 3 bort hemställa

»3. beträffande *grunderna för statsbidrag till driften av barnstugor* att riksdagen med bifall till motionen 1972: 1022 hos Kungl. Maj:t hemställer att förslag snarast framläggs till sådan ändring av reglerna för bidrag till driften av barnstugor, att ökat stöd ges åt kommunerna, särskilt till dem som i förhållande till sitt skatteunderlag har speciellt stort behov av barntillsynsplatser.»

Vid 9. **Bidrag till kommunala familjedaghem**

7. beträffande *grunderna för bidrag till kommunala familjedaghem, såvitt avser balansregeln,* samt *medelsanvisningen* av fru Sigurdsen (s) och fru Marklund (vpk) som anser

dels att det avsnitt på s. 12 i utskottets betänkande som börjar med »Som skäl för» och slutar med »del av barntillsynen» bort ha följande lydelse:

»Utskottet anser för sin del att balansregeln haft den effekt som avsågs när den tillkom i samband med införandet av statsbidrag till familjedaghemsverksamheten 1968. Den styrning som regeln innebär är helt

i överensstämmelse med de önskemål som majoriteten av föräldrar har i fråga om barntillsynsverksamheten. Detta verifieras av åtskilliga undersökningar. Att utvecklingen under senare år gått mot ett ökat barnstugebyggande är till viss del en följd av balansregeln. Under det senaste året har på grund av ett kärvt ekonomiskt läge en åtstramning kunnat förmärkas ute i kommunerna när det gäller barntillsynsverksamheten. Enligt utskottets mening vore det under dessa förhållanden olyckligt att göra sådana förändringar i gällande bestämmelser som skulle kunna få till följd att barnstugebyggandet stagnerade.

Som utskottet tidigare anfört med anledning av motioner under punkten D 3 som gäller driften av barnstugor kommer 1968 års barnstugeutredning inom några månader att avlämna sitt betänkande om den framtida utformningen av barnstugornas verksamhet. Utskottet hänvisar i denna del till att riksdagen tidigare uttalat sig för att vid ett och samma tillfälle få ta ställning till barnstugeutredningens förslag och de därmed förenade finansieringsfrågorna och att det därför inte finns anledning att nu göra förändringar i statsbidragsreglerna. Barnstugeutredningen har enligt sina direktiv bl. a. att utforma riktlinjer för utarbetande av kommunala barntillsynsplaner. I direktiven sägs vidare att utredningen bör söka finna en planeringsmetodik för utbyggnad av en barntillsyn som tillgodoser efterfrågan från förvärvsarbetande eller studerande föräldrar m. fl. och som genom utnyttjande av permanenta och tillfälliga barnstugelokaler samt familjedaghem kan smidigt anpassas till förändringar i efterfrågan. Det måste enligt utskottets mening vara angeläget att finansieringsfrågorna blir beroende av utformningen av den framtida verksamheten på detta område och detta kan enligt utskottets mening inte ske förrän barnstugeutredningen avlämnat sina förslag.

Utskottet delar i stort de synpunkter och den tveksamhet inför slopandet av balansregeln som kommer till uttryck i motionerna 1972: 1003 och 1972: 1024. Uppfattningen att vissa kommuner kan ha speciella svårigheter på grund av balansregeln delas av utskottet. Det gäller *dels* vid vissa kommunsammanläggningar *samt dels* för vissa snabbt expanderande kommuner. Som anförs i motionen 1972: 1003 bör dessa svårigheter kunna lösas genom övergångsbestämmelser. Enligt utskottets mening bör Kungl. Maj:t få möjlighet att utfärda dispens i vissa särskilda fall under en övergångsperiod.

Utskottet anser med det anförda att balansregeln som gäller för erhållande av statsbidrag till kommunala familjedaghem bör finnas kvar i avvaktan på att riksdagen får ta ställning till de förslag som barnstugeutredningen lägger fram och den därmed förenade finansieringen. Statsbidragsreglerna för familjedaghem bör enligt utskottets mening ses i sammanhang med finansieringen av hela barntillsynsverksamheten.»

dels att utskottet under 1 bort hemställa

»1. beträffande *grunderna för bidrag till kommunala familje-*

daghem, såvitt avser balansregeln, samt *medelsanvisningen* att riksdagen i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt motionen 1972: 1003 och motionen 1972: 1024

a) ger Kungl. Maj:t till känna vad utskottet anfört,

b) till *Bidrag till kommunala familjedaghem* för budgetåret 1972/73 anvisar ett förslagsanslag av 35 000 000 kr.,»

8. beträffande *grunderna för bidrag till kommunala familjedaghem, såvitt avser kvotregeln,* av herrar Gustavsson i Alvesta (c), Hamrin (fp), Larsson i Öskevik (c), Andreasson (c), Åkerlind (m), Werner i Malmö (m) och Romanus (fp) som anser

dels att det avsnitt på s. 13 i utskottet betänkande som börjar med »Kvotregeln är ägnad» och slutar med »att regeln slopas» bort ha följande lydelse:

»Sedan den kritik som alltsedan de båda begränsningsreglernas tillkomst riktats mot reglerna nu lett till förslag av Kungl. Maj:t om slopande av balansregeln, utgör kvotregeln den faktor som främst begränsar utbyggnaden av den del av barntillsynen som familjedaghemsverksamheten utgör. Kvotregeln medför att ett stort antal kommuner inte kan få statsbidrag till sin familjedaghemsverksamhet. Den stimulans till ökade insatser på området som statsbidraget är avsett att utgöra uteblir i många av dessa kommuner. Lika litet som i fråga om balansregeln finns det skäl anta att utbyggnaden av barnstugeverksamheten skulle hämmas av att kommunerna stimulerades ytterligare bygga ut familjedaghemsverksamheten genom ett slopande av kvotregeln. Denna bör därför slopas från och med nästa år. Utskottet tillstyrker således yrkandena därom i motionerna 1972: 119 och 1972: 485.»

dels att utskottet under 2 bort hemställa

»2. beträffande *grunderna för bidrag till kommunala familjedaghem, såvitt avser kvotregeln,* att riksdagen med bifall till motionen 1972: 119 i motsvarande del och motionen 1972: 485 ger Kungl. Maj:t till känna vad utskottet anfört,»

9. beträffande *grunderna för bidrag till kommunala familjedaghem, såvitt avser bidragsprocenten,* av herrar Gustavsson i Alvesta (c), Hamrin (fp), Larsson i Öskevik (c), Andreasson (c) och Romanus (fp) som anser

dels att den mening på s. 13 i utskottets betänkande som börjar med »Med hänsyn till» och slutar med »i denna del» bort ha följande lydelse:

»Efter beslut av 1971 års höstriksdag (prop. 1971: 156, SoU 1971: 45) höjdes vid årsskiftet statsbidragen till driften av daghem och fritidshem. Som framfördes i en reservation till utskottsbetänkandet i ärendet borde

inte statsbidragshöjningen begränsas till endast en del av den kommunala barntillsynen. Beslut bör nu fattas om att statsbidraget till kommunala familjedaghem fr. o. m. år 1973 skall få en höjning som motsvarar den beslutade höjningen i fråga om driften av daghem eller en höjning med omkring 40 %. Utskottet biträder i enlighet härmed förslaget i motionen 1972: 119 att statsbidraget skall höjas från 35 % till 50 % av kommunens nettokostnader för dagbarnvårdare.»

dels att utskottet under 3 bort hemställa

»3. beträffande *grunderna för bidrag till kommunala familjedaghem, såvitt avser bidragsprocenten,* att riksdagen med bifall till motionen 1972: 119 i motsvarande del ger Kungl. Maj:t till känna vad utskottet anfört.»

Vid 11. **Bidrag till semesterhem m. m.**

10. beträffande *medelsanvisningen* av herr Åkerlind (m) som anser

dels att det avsnitt på s. 14 i utskottets betänkande som börjar med »Även om bidragen» och slutar med »inte någon erinran» bort ha följande lydelse:

»Bidragen till semesterhem och semesterresor har med hänsyn till bidragens storlek numera mycket mindre betydelse än tidigare. I många fall utgår ytterligt små belopp vilket gör att administrationskostnaderna torde bli förhållandevis höga.

Möjligheten att få detta bidrag kan numera knappast vara avgörande för om semesterresa skall företagas eller inte. Utskottet biträder yrkandet i motionen 1972: 484 om att något anslag till detta ändamål inte skall beviljas. Till den direkta kostnadsbesparing som därvid kan göras kommer den indirekta besparingen i form av bortfallande administrationskostnader för ändamålet.»

dels att utskottet bort hemställa

»att riksdagen med bifall till motionen 1972: 484 avslår Kungl. Maj:ts förslag om anvisande av medel till *Bidrag till semesterhem m. m.* för budgetåret 1972/73.»

Vid 12. **Socialstyrelsen**

11. beträffande *anvisande av medel för undersöknings- och informationsverksamhet rörande lekmateriel m. m.* av herr Åkerlind (m) som anser

dels att det avsnitt på s. 15 i utskottets betänkande som börjar med »Även vid 1971» och slutar med »från utskottets sida» bort ha följande lydelse:

»Även vid 1971 års riksdag framfördes motionsyrkande om att medel inte skulle anvisas för ändamålet. I en reservation till utskottets betänkande tillstyrktes detta motionsyrkande (SoU 1971: 5 s. 54). Reservationen avslogs dock av riksdagen.

Sedan riksdagen förra året tog ställning till anslaget har lekmiljörådet trätt i verksamhet. I övrigt har inte anförts någon ny omständighet som utgör skäl för att bevilja anslag för ändamålet.

Behovet av ett lekmiljöråd kan starkt ifrågasättas. Utskottet avstyrker därför att medel beräknas för ändamålet samt tillstyrker motionen 1972: 1036. I övrigt föranleder förslagen under anslaget inte någon erinran från utskottets sida.»

dels att utskottet under 2 bort hemställa

»2. att riksdagen i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och med bifall till motionen 1972: 1036 till *Socialstyrelsen* för budgetåret 1972/73 anvisar ett förslagsanslag av 42 110 000 kr.»

Vid 17. **Bidrag till S:t Lukasstiftelsen**

12. beträffande *medelsanvisningen* av herrar Gustavsson i Alvesta (c), Hamrin (fp), Larsson i Öskevik (c), Hyltander (fp), Andreasson (c) och Åkerlind (m) som anser

dels att det avsnitt på s. 19 i utskottets betänkande som börjar med »Även enligt utskottets» och slutar med »Motionen avstyrks därför» bort ha följande lydelse:

»Med hänsyn till den omfattande rådgivnings- och utbildningsverksamhet som bedrivs vid S:t Lukasstiftelsen samt med beaktande av ökade personalkostnader och andra kostnader biträder utskottet motionsförslaget.»

dels att utskottet bort hemställa

»att riksdagen i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och med bifall till motionen 1972: 1033 till *Bidrag till S:t Lukasstiftelsen* för budgetåret 1972/73 anvisar ett anslag av 90 000 kr.»

Vid 20. **Hälsovårdsupplysning**

13. beträffande *medelsanvisningen* av herrar Hamrin (fp) och Hyltander (fp) som anser

dels att det avsnitt på s. 22 i utskottets betänkande som börjar med »Som ett led» och slutar med »1972: 477 avstyrks därför» bort ha följande lydelse:

»Ökade insatser för hälsovårdsupplysning som ett led i den förebyggande hälso- och sjukvården är enligt utskottets mening angelägna. Socialstyrelsen har redovisat ett medelsbehov på sammanlagt ca

7 200 000 kr. medan Kungl. Maj:t förordat ett anslag av 3 800 000 kr. I motionen 1972: 477 föreslås en höjning av anslaget till 4 600 000 kr. och i motionen 1972: 334 en höjning till 4 800 000 kr. En beskärning av socialstyrelsens förslag till det av Kungl. Maj:t förordade beloppet innebär att åtskilliga angelägna upplysningsåtgärder inte kan genomföras. Utskottet vill särskilt framhålla upplysningsbehovet om skadeverkningar genom bruk av tobak, alkohol och narkotika. Mot bakgrund bl. a. av det utomordentligt stora behov av kvalificerad information som finns – inte minst bland barn och ungdom – tillstyrker utskottet förslaget i motionen 1972: 334 om en medelsanvisning av 4 800 000 kr. Detta innebär även att kravet i motionen 1972: 477 om anslagsökning utöver vad Kungl. Maj:t föreslagit tillgodoses.»

dels att utskottet under 1 bort hemställa

»1. att riksdagen i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och motionen 1972: 477 samt med bifall till motionen 1972: 334, såvitt nu är i fråga, till *Hälsovårdsupplysning* för budgetåret 1972/73 anvisar ett reservationsanslag av 4 800 000 kr.,»

14. beträffande *en parlamentarisk utredning om sjukdomsförebyggande åtgärder* av herrar Gustavsson i Alvesta (c), Hamrin (fp), Larsson i Öskevik (c), Hyltander (fp), Andreasson (c), Åkerlind (m) och Nisser (m) som anser

dels att det avsnitt på s. 22 i utskottets betänkande som börjar med »Även det yrkande» och slutar med »därför motionen 1972: 665» bort ha följande lydelse:

»I motionen 1972: 665 föreslås en parlamentarisk utredning om sjukdomsförebyggande åtgärder i syfte att skapa bättre förutsättningar för en aktiv medverkan från samhällsorgans och alla medborgares sida för att förbättra folkhälsan. Motionärerna framhåller att endast marginella förbättringar torde vara möjliga att åstadkomma inom ramen för vad som traditionellt räknas till hälso- och sjukvårdssektorn medan det finns mycket att göra inom hälsoupplysningen såsom en form av förebyggande hälsovårdsverksamhet. Hälsoupplysningen måste få en väsentligt bredare och djupare förankring i samhället och den måste genomföras kontinuerligt och systematiskt om den skall kunna ge önskad effekt. Utskottet ansluter sig till motionärernas bedömning beträffande betydelsen av sjukdoms- och skadeförebyggande åtgärder. För att kunna engagera de enskilda människorna för sjukdoms- och skadeförebyggande åtgärder krävs närmare utredning av bl. a. frågorna om hur en effektiv och långsiktig hälsoupplysning skall planeras, organiseras, samordnas och genomföras. Utskottet tillstyrker därför bifall till motionen 1972: 665 om tillsättande av en parlamentarisk utredning för detta ändamål.»

dels att utskottet under 3 bort hemställa

»3. beträffande *en parlamentarisk utredning om sjukdomsförebyggande åtgärder* att riksdagen med bifall till motionen 1972: 665 hos Kungl. Maj:t hemställer att en parlamentariskt sammansatt kommitté får i uppdrag att utreda frågan om samordnade sjukdomsförebyggande åtgärder som kan avlasta sjukvård och socialvård,»

Vid 25. **Avlöning av vissa läkare vid sjukhus i Stockholm**

15. beträffande *viss läkartjänst vid Sabbatsbergs sjukhus* av herrar Hamrin (fp) och Hyltander (fp) som anser

dels att det avsnitt på s. 25 i utskottets betänkande som börjar med »Kungl. Maj:ts förslag» och slutar med »från utskottets sida» bort ha följande lydelse:

»Utskottet anser liksom motionärerna att inrättande av en överläkartjänst – i utbyte mot en tjänst som biträdande överläkare i lönegrad Ae 30 – vid cytologiska laboratoriet vid Sabbatsbergs sjukhus är starkt motiverat och förordar ett sådant tjänsteutbyte. Laboratoriet spelar en central roll i den förebyggande hälsovården i Stockholmsregionen. Det måste vara rimligt att även detta laboratorium med dess omfattande verksamhet och betydelsefulla insatser ges en självständig ställning. En sådan förändring ligger väl i linje med samhällets sjukvårdspolitiska målsättning i stort.»

dels att utskottet bort hemställa

»att riksdagen i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och med bifall till motionen 1972: 1015

a) bemyndigar Kungl. Maj:t att i enlighet med vad utskottet förordat för cytologisk verksamhet vid Sabbatsbergs sjukhus i Stockholm inrätta en tjänst som överläkare i SKBe 3,

b) till *Avlöning av vissa läkare vid sjukhus i Stockholm* för budgetåret 1972/73 anvisar ett förslagsanslag av 14 563 000 kr.»

Vid 32. **Ungdomsvårdsskolorna: Driftkostnader**

16. beträffande *frågan om nedläggning av Morängens yrkesskola, m. m.* av herrar Gustavsson i Alvesta (c), Hamrin (fp), Larsson i Öskevik (c), Hyltander (fp), Andreasson (c), Åkerlind (m) och Nisser (m) som anser

dels att det avsnitt på s. 30 i utskottets betänkande som börjar med »Av uppgifter som» och slutar med »anslagsöverskridanden få göras» bort ha följande lydelse:

»Den faktiska beläggningen räknat i antalet närvarande på ungdoms-

vårdsskolorna har, enligt vad som framgår av uppgifter som utskottet inhämtat, varit låg under de senaste åren. Detta medför att man av kostnadsskäl inte kan avvakta förslag från socialutredningen beträffande ungdomsvårdsskolornas framtida ställning innan åtgärder vidtas i anledning av beläggningssituationen på skolorna. En minskning av antalet avdelningar på större skolor behöver enligt utskottets mening inte i någon väsentlig mån föregripa socialutredningens arbete. Däremot inger det med hänsyn till utredningens arbete allvarliga betänkligheter att nu minska antalet ungdomsvårdsskolenheter. Under inga omständigheter kan utskottet biträda förslaget att lägga ner Morängens yrkesskola. Skolan har nyligen varit föremål för en omfattande till- och ombyggnad. Den är därtill, som framhålls i motionen 1972: 1031, tekniskt och behandlingsmässigt väl rustad för sina uppgifter.

Sammanfattningsvis får utskottet uttala att – intill dess socialutredningen redovisat ett allsidigt beslutsunderlag rörande ungdomsvårdsskolorna – de problem, som den låga beläggningen på skolorna utgör, främst bör tacklas genom minskning av antalet avdelningar på större skolor och då i första hand, som Kungl. Maj:t föreslagit, sex avdelningar vid sådana skolor. Endast för den händelse det inte visat sig möjligt att genom ytterligare minskning av antalet avdelningar eller genom andra omdispositioner göra erforderliga besparingar bör nedläggning av en skolenhet – annan än Morängens yrkesskola – komma i fråga.

Vad utskottet anfört bör ges Kungl. Maj:t till känna.»

dels att utskottet under 2 bort hemställa

»2. beträffande *frågan om nedläggning av Morängens yrkesskola, m. m.* att riksdagen i anledning av motionen 1972: 1031 ger Kungl. Maj:t till känna vad utskottet anfört,»

Vid 37. **Bidrag till driftkostnader vid erkända vårdanstalter för alkoholmissbrukare m. m.**

17. beträffande *vårdavgiften vid vissa vårdanstalter för alkoholmissbrukare m. m.* av herrar Åkerlind (m) och Nisser (m) som anser

dels att det avsnitt på s. 34 i utskottets betänkande som börjar med »Enligt vad utskottet» och slutar med »beträffande förevarande anslag» bort ha följande lydelse:

»Socialstyrelsens utredning har emellertid enligt utskottets mening knappast någon betydelse vid bedömningen av vårdavgiftens storlek vid de enskilda vårdanstalterna. Den i motionen 1972: 1002 förordade höjningen av avgiften till 10 kr. per dag är motiverad enbart av den omständigheten att sjukpenning regelmässigt utgår till intagna vid ifrågavarande anstalter, oberoende av vilken ersättning de kan komma att tillerkännas för det arbete, huvudsakligen av terapikaraktär, som de utför under vårdtiden. Utskottet tillstyrker därför att vårdavgiften vid de en-

skilda vårdanstalterna får höjas till 10 kr. per dag. Med hänsyn härtill avstyrker utskottet Kungl. Maj:ts förslag att driftbidraget till nämnda anstalter höjs. I fråga om erkända vårdanstalter biträder utskottet Kungl. Maj:ts förslag beträffande ändrade grunder för statsbidrag till driftkostnaderna.

Den av utskottet förordade avgiftshöjningen medför en intäktsökning för vårdanstalterna med ca 2 600 000 kr., varför anslaget till driftkostnader vid erkända vårdanstalter för alkoholmissbrukare m. m. bör föras upp med 86 600 000 kr.»

dels att utskottet under 1–3 bort hemställa

»1. beträffande *vårdavgiften vid vissa vårdanstalter för alkoholmissbrukare* att riksdagen i anledning av motionen 1972: 1002 i motsvarande del ger Kungl. Maj:t till känna vad utskottet anfört,

2. beträffande *grunderna för bidrag till driftkostnader vid erkända vårdanstalter för alkoholmissbrukare m. m.* att riksdagen i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt motionen 1972: 1002 i motsvarande del ger Kungl. Maj:t till känna vad utskottet anfört,

3. att riksdagen i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt motionen 1972: 1002 i motsvarande del till ***Bidrag till driftkostnader vid erkända vårdanstalter för alkoholmissbrukare*** *m. m.* för budgetåret 1972/73 anvisar ett förslagsanslag av **86 600 000 kr.»**

Vid 43. **Bidrag till handikapporganisationer**

18. beträffande *medelsanvisningen* samt *frågan om specialdestination av viss del av anslaget* av herrar Gustavsson i Alvesta (c), Hamrin (fp), Larsson i Öskevik (c), Andreasson (c), Åkerlind (m) och fru Frænkel (fp), som anser

dels att det avsnitt på s. 40 i utskottets betänkande som börjar med »Även enligt utskottets» och slutar med »av bidragsberättigade organisationer» bort ha följande lydelse:

»Även enligt utskottets mening är det motiverat med en höjning av anslaget till handikapporganisationerna. Denna höjning bör bli större än enligt Kungl. Maj:ts förslag. Det är av central betydelse att handikapporganisationerna får resurser att fullgöra sina många viktiga uppgifter på ett tillfredsställande sätt. Såsom framhålls i motionerna 1972: 123 och 1972: 473 finns det ett betydande behov av bl. a. informationsinsatser från handikapporgansationernas sida. Handikapprörelsens verksamhet är vidare särskilt kostnadskrävande på grund av de praktiska svårigheter som handikapp reser. Också mot bakgrund av att anslaget skall fördelas på ett stort antal handikappförbund synes Kungl. Maj:ts förslag vara

otillräckligt. Utskottet tillstyrker därför förslaget i motionen 1972: 123 och motionen 1972: 473 om höjning av anslaget till handikapporganisationerna till 2 700 000 kr. Med en sådan anslagshöjning blir även yrkandet i motionen 1972: 483 i väsentlig mån tillgodosett.

Med den av utskottet förordade ytterligare ökningen av anslaget till handikapporganisationerna bör en positiv prövning av den i motionen 1972: 663 upptagna frågan om en ungdomstidning för synskadade liksom av den i motionen 1972: 1019 behandlade frågan om vidgat stöd till den verksamhet som bedrivs av De blindas förening kunna ske.

Utskottet avstyrker yrkandet i motionen 1972: 1021 om avgränsning av bidragsberättigade organisationer.»

dels att utskottet under 1 och 2 bort hemställa

»1. att riksdagen i anledning av Kungl. Maj:ts förslag, motionen 1972: 483, motionen 1972: 663 och motionen 1972: 1019, de båda sistnämnda motionerna i motsvarande del, samt med bifall till motionen 1972: 123 i motsvarande del och motionen 1972: 473 till *Bidrag till handikapporganisationer* för budgetåret 1972/73 anvisar ett reservationsanslag av 2 700 000 kr.,

2. beträffande *frågan om specialdestination av viss del av anslaget* att riksdagen i anledning av motionen 1972: 663 och motionen 1972: 1019, båda motionerna i motsvarande del, ger Kungl. Maj:t till känna vad utskottet anfört,»

Vid 45. **Färdtjänst för handikappade**

19. beträffande *statsbidrag till färdtjänsten för handikappade* samt *stöd till handikappade för inköp av bil* av herrar Hamrin (fp) och fru Frænkel (fp) som anser

dels att det avsnitt på s. 42 i utskottets betänkande som börjar med »Som handikapputredningen framhåller» och slutar med »1972: 156 och 1972: 666» bort ha följande lydelse:

»Som handikapputredningen framhåller har möjligheten till trygg och bekväm förflyttning genom en väl utbyggd färdtjänst stor betydelse för handikappade som inte kan utnyttja de allmänna kommunikationerna. En fungerande färdtjänst underlättar deras integration vilket är en förutsättning för normaliseringen. Det ansvar för de handikappade och deras omvårdnad som åvilar kommunerna innebär att även färdtjänsten är en uppgift för dessa. Många kommuner har dock på grund av ekonomiska svårigheter sett sig föranlåtna att bromsa utvecklingen av färdtjänsten eller t. o. m. att skära ner densamma. I de kommuner som inte infört färdtjänst avvaktar man regeringens ställningstagande till handikapputredningens förslag om statsbidrag till färdtjänsten.

Det är mot denna bakgrund – och då rätten att förflytta sig på lika villkor är en viktig jämlikhetsfråga – enligt utskottets mening angeläget

att statsbidrag till den kommunala färdtjänsten snarast införs. Detta kan ske i avvaktan på resultatet av kommunalekonomiska utredningens överväganden. Utskottet tillstyrker således motionen 1972: 122 samt motionen 1972: 994.

Utskottet anser vidare i likhet med handikapputredningen och med vad som sägs i motiveringen till motionen 1972: 156 att bilen kan vara ett bra komplement till färdtjänsten och att rätten till stöd vid inköp av bil för handikappade bör vidgas. Vid sidan av det mycket begränsade stöd till bilinköp som kan utgå då en handikappad skaffar sig bil i stället för motordriven invalidvagn utgår nu endast stöd till bilinköp för arbetsresor, vilket synes vara en onödig inskränkning. I enlighet med det sagda tillstyrker utskottet motionen 1972: 156. Härigenom tillgodoses även yrkandet i motionen 1972: 666.»

dels att utskottet under 1 och 2 bort hemställa

»1. beträffande *statsbidrag till färdtjänsten för handikappade* att riksdagen med bifall till motionen 1972: 122 och motionen 1972: 994 hos Kungl. Maj:t begär att – i avvaktan på förslag från utredningen om den kommunala ekonomin – förslag skyndsamt läggs fram om statsbidrag till den kommunala färdtjänsten,

2. beträffande *stöd till handikappade för inköp av bil* att riksdagen med bifall till motionen 1972: 156 och i anledning av motionen 1972: 666 hos Kungl. Maj:t begär förslag om vidgad rätt till stöd till handikappade för inköp av bil,»

20. beträffande »*rikskort*» *för färdtjänsten för handikappade* av herr Hagberg (vpk) som anser

dels att det avsnitt i utskottets betänkande som börjar på s. 42 med »Det är naturligt» och slutar på s. 43 med »utskottet motionen 1972: 475» bort ha följande lydelse:

»Det är naturligt – – – (= utskottet) – – – de är bosatta. Den utveckling som i enlighet med det anförda pågår på området är värdefull. Eftersom samordningen mellan kommunerna av färdtjänsten emellertid utvecklas olika i skilda delar av landet är det angeläget att en översyn görs av samordningsfrågorna i syfte att få till stånd ett likartat system. Utskottet anser därför att frågan om ett »rikskort» för handikappade blir föremål för utredning i enlighet med vad som anförs i motionen 1972: 475.»

dels att utskottet under 3 bort hemställa

»3. beträffande »*rikskort*» *för färdtjänsten för handikappade* att riksdagen med bifall till motionen 1972: 475 hos Kungl. Maj:t begär en utredning om möjligheterna att införa »ett rikskort» för färdtjänsten.»

Vid 50. **Vissa byggnadsarbeten m. m. inom socialdepartementets verksamhetsområde**

21. beträffande *medelsanvisningen* av herrar Åkerlind (m) och Nisser (m) som anser

dels att det avsnitt på s. 47 i utskottets betänkande som börjar med »Det är uppenbart» och slutar med »från utskottets sida» bort ha följande lydelse:

»Av det sagda framgår att drygt 1,4 milj. kr. av de i motionen 1972: 1034 påtalade anslagen avser arbeten som redan påbörjats. Cirka 3 milj. kr. avser däremot arbeten som ännu inte påbörjats.

På grund av en alltmer markerad utveckling mot vård utom skola och då ungdomsvårdsskolornas framtida ställning är oviss bl. a. med hänsyn till det arbete som pågår i socialutredningen finns det all anledning att vara återhållsam med nya investeringar vid ungdomsvårdsskolorna.

De arbeten som ännu inte påbörjats torde utan större problem kunna utgå ur planen tills de framtida behoven närmare klarlagts. När det gäller redan påbörjade arbeten bör även där vissa arbeten kunna skjutas upp framför allt vad gäller idrottsplaner och om- och tillbyggnadsarbeten.

Med en sträng prioritering och sparsamhet bör alltså de angelägnaste arbetena kunna utföras även inom den i motionen föreslagna anslagsramen. Yrkandet i motionen 1972: 1034 om en minskning av anslaget med 4 milj. kr. innebär att till delanslaget »Vissa byggnadsarbeten m. m. vid ungdomsvårdsskolorna» skulle beräknas en medelsförbrukning om sammanlagt 1,1 milj. kr. Utskottet biträder detta yrkande.»

dels att utskottet bort hemställa

»att riksdagen i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och med bifall till motionen 1972: 1034 till *Vissa byggnadsarbeten m. m. inom socialdepartementets verksamhetsområde* för budgetåret 1972/73 anvisar ett investeringsanslag av 17 500 000 kr.»

Särskilt yttrande

Vid 45. **Färdtjänst för handikappade**

beträffande *statsbidrag till färdtjänsten för handikappade* av herrar Gustavsson i Alvesta (c), Larsson i Öskevik (c) och Andreasson (c) som anfört:

Som anförts i motionerna 1972: 122 och 1972: 994 är färdtjänsten en angelägen kommunal uppgift. Hittills har dock denna verksamhet bedrivits i stort sett utan att det finns allmänt utformade regler. Generella bestämmelser för anordnandet av kommunal färdtjänst bör fastställas innan statsbidrag utgår.

ESSELTE TRYCK, STOCKHOLM 1972 722041